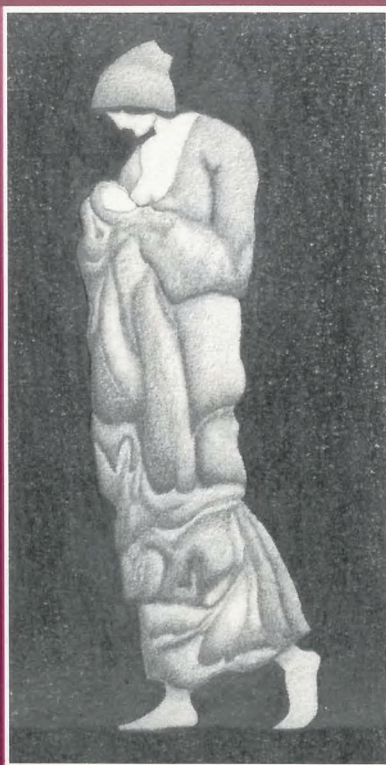

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ, Αρ. Άδειας Κ.Δ.Α. 962/95
Αρ. Πατρά 2 - 115 21 Αθήνα, Τηλ.: 64.65.691 (fax)

ΕΛΛΕΥΘΩ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ - ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Β' ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΤΟΜΟΣ 2ος • ΤΕΥΧΟΣ 1ο
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1997

"Ενθουσιάστηκα όταν ανακάλυψα τα νέα Pampers Premiums. Πραγματικά, τυλίγουν το μωρό μου στην απαλότητα."

Τα νέα Pampers Premiums έχουν μια υπέρ-απαλή, ελαστική ζωνούλα γύρω από τη μέση...

...και απαλά, ελαστικά πλαιϊνά...

...που μένουν σταθερά στην θέση τους χάρη στις νέες επανακολλητικές ταινίες."

Δώστε στο μωρό σας όλη τη στεγνότητα που μόνο τα Pampers μπορούν να προσφέρουν.

Επόμενη καλύτερη πάνα

Pampers

Ο νέος πυρήνας Ultra Plus απορροφά μέχρι και 20% περισσότερο υγρό ...

Επόμενη καλύτερη πάνα

Pampers

...για να κρατάει το δέρμα του μωρού σας πιο στεγνό από οποιαδήποτε άλλη πάνα.

NEA Pampers
Premiums

Τα πιο μαλακά Pampers που έγιναν ποτέ για πιο στεγνά, πιο χαρούμενα μωρά !

ΕΛΕΥΘΡ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ - ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Γραφεία: Αριστείδου Παππά 2 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - Τηλ.: 64.65.691 (Fax)
Διευθύνεται από το Δ. Σ. του Συλλόγου Επιστημόνων Μαιών - Μαιευτών Αθηνών
με τη συνεργασία των λοιπών Σ.Ε.Μ.

Υπεύθυνη: **ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ**, Πρόεδρος Σ.Ε.Μ.Α.

Β' ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΤΟΜΟΣ 2ος, ΤΕΥΧΟΣ 1ο, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1997

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ομότιμος Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
ΣΟΦΑΤΖΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Διευθυντής Τμήματος Νεογνολογίας Μαιευτηρίου «Έλενα Ελευθερίου Βενιζέλου».
ΜΑΝΟΥΡΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΣ: Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΕΦΕΤΕΙΑΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ
ΤΣΙΤΣΙΛΩΝΗ-ΛΟΥΛΙΑ ΜΑΡΙΑ: R.M.,S.C.M., M.T.D., τέως διδάσκουσα Μ.Μ.Η.
ΦΩΤΙΟΥ-ΣΟΥΡΜΠΗ ΣΟΦΙΑ: Προϊσταμένη Τμήματος Μαιευτικής Τ.Ε.Ι. Αθήνας.
ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: Μαία
ΜΠΑΚΕΑ ΝΙΚΗ: Μαία
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ: Μαία
ΠΑΤΣΟΥΡΑΚΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ: Μαία
ΤΣΙΛΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ: Μαία
ΧΑΤΖΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ: Μαία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

- Ανακοινώσεις του Σ.Ε.Μ.Α. 4
- Μητρικός Θηλασμός - Νέα απ' όλο τον Κόσμο 5
- Κύηση και Σεξουαλικότητα 7
- Τεχνητή Γονιμοποίηση - Αλήθειες και Προβληματισμοί 16
- Η ιατροψυχοκοινωνική προσέγγιση της περιγεννητικής και βρεφικής περιόδου: Προϋπόθεση στην άσκηση Πρωτοβάθμιας Πρόληψης 25
- Λαογραφικό Λεξικό της Ελληνίδας Μαμής 29
- Όταν εκεί επάνω! 35
- Συνέδρια - Ανακοινώσεις 40
- Ανοιχτό ταχυδρομείο - Οδηγίες για συγγραφείς 41
- 5 Μαΐου: Παγκόσμια Ημέρα της Μαίας 42

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι απόψεις των συγγραφέων δεν εκφράζουν απαραίτητα τις απόψεις της συντακτικής επιτροπής.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ: «ΑΚΙΔΑ» Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ - Κεφαλληνίας 47 - 112 57 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 88.10.848 - Fax: 82.35.371

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΚΑΤΟΡΘΩΘΗΚΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΗ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΗΣ
«ΠΡΟΚΤΕΡ ΚΑΙ ΓΚΑΜΠΛ ΕΛΛΑΣ»

Ανακοινώσεις του Σ.Ε.Μ.Α.

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Η Ετήσια Γενική Συνέλευση του Σ.Ε.Μ Αθηνών πραγματοποιήθηκε την 29/1/1997, Τετάρτη απόγευμα στο Ξενοδοχείο «PRESIDENT», επί της Λεωφόρου Κηφισίας 43. Η Γενική Συνέλευση διεξήχθη με επιτυχία. Έγινε εκτενής αναφορά στα «Πεπραγμένα του 1996». Σταθήκαμε στις άκαρπες προσπάθειες του Δ.Σ να ορισθεί μια συνάντηση με τον Υπουργό Υγείας κ. Πεπονή, για να ξανακαταθέσουμε τις προτάσεις μας σχετικά με τα θεσμικά θέματα του Κλάδου, τα οποία είναι άμεσης προτεραιότητας και είναι τα εξής:

1. Συμμετοχή των Μαιών στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Υγείας για θέματα Μαιών.
2. Συμμετοχή εκπροσώπου του Κλάδου στα όργανα λήψης αποφάσεων, όπως ΠΕΣΥ, ΚΕΣΥ, ΝΕΣΥ κ.ά.
3. Μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εφαρμογή της Νομοθεσίας περί «Ασκήσεως Μαιευτικού Επαγγέλματος», σχετικά με το ρόλο της Μαίας.
4. Δημιουργία οργανικών θέσεων Μαιών στους Ασφαλιστικούς Οργανισμούς, ώστε οι Μαίες να προσφέρουν ουσιαστική Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας για τη ΜΗΤΕΡΑ και το ΠΑΙΔΙ και όχι να βρίσκονται εκτός επαγγελματικού ρόλου, όπως συμβαίνει σήμερα.
5. Δημιουργία Τμημάτων Εναλλακτικού Τοκετού (ABC – Alternative Birth Care), όπως συμβαίνει στην Ευρώπη και στα οποία να ασχολούνται μόνο Μαίες.
6. Δυνατότητα για συνεχιζόμενη εκπαίδευση-μετεκπαίδευση Μαιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
7. Δυνατότητα βαθμολογικής εξέλιξης στο χώρο εργασίας, για λόγους ίσης μεταχείρισης με τους εργαζόμενους σε άλλα Επαγγέλματα Υγείας.

Φυσικά, από το 1994, έχουν κατατεθεί κατ' επανάληψη οι προτάσεις του Δ.Σ του Σ.Ε.Μ.Α σε τρεις κ.κ. Υπουργούς και σε άλλους παράγοντες του Υπουργείου Υγείας.

Στη συνέχεια ακολούθησαν αναφορές στο 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιών, που έγινε στα Χανιά, στη Γιορτή της Μαίας, στην Παγκόσμια Εβδομάδα Μητρικού Θηλασμού, στο 24ο Διεθνές Συνέδριο Μαιών, που έγινε στο Όσλο της Νορβηγίας και τέλος, αναφορά στο περιοδικό «ΕΛΕΥΘΩ», που είναι έκδοση του Συλλόγου μας. Ακολούθησε το κόψιμο της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συλλόγου και ανταλλάχθηκαν ευχές με τα μέλη μας. Εδώ θα πρέπει να επισημάνω τη μειωμένη προσέλευση των συναδέλφων μας στη Γενική Συνέλευση.

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Σύμφωνα με το Μητρώο, τα εγγεγραμμένα μέλη στο Σ.Ε.Μ Αθηνών είναι 2.722.

Ενεργά μέλη: 1.500

Ταμειακά εντάξει: 300 (συν την ημέρα της Γενικής Συνέλευσης)

Παρουσία μελών στη Γενική Συνέλευση: 100

Μελετώντας τα νούμερα αυτά –και αν δεχθούμε και πιστεύουμε ότι: «**Η ισχύς εν τη ενώσει**», για την επιτυχή επίτευξη των στόχων μας– τα συμπεράσματα είναι δικά σας...

Η Αντιπρόεδρος
ΕΛΕΝΗ ΔΡΑΚΑΚΗ

Μητρικός Θηλασμός Νέα απ' όλο τον Κόσμο

Επιμέλεια: Δρ **Θέμις Ζάχου**, Διευθύντρια της Μονάδας Νεογέννητων, Προαγωγής Μητρικού Θηλασμού, Τράπεζας Μητρικού Γάλακτος, του Γενικού Νοσοκομείου – Μαιευτηρίου Αθηνών "ΕΛΕΝΑ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ".

Υγεία και δικαιώματα των παιδιών: Πράξη για τον 21ο αιώνα Children's Health, Children's Rights: Action for the 21st Century

«Υγεία και δικαιώματα των παιδιών: Πράξη για τον 21ο αιώνα», ήταν το θέμα του Παγκοσμίου Συνεδρίου της WABA (World Alliance for Breastfeeding Action), που έγινε στην Ταϊλάνδη – Bangkok, από τις 2 έως τις 6 Δεκεμβρίου 1996. Η συμμετοχή απ' όλο τον κόσμο ήταν πολύ

μεγάλη: Αμερική –Βόρειος και Λατινική–Αραβικές Χώρες, Ασία, Αυστραλία, Αφρική, Ευρώπη –Μεγάλη Βρετανία, Ισπανία, Πορτογαλία, Νορβηγία, Σουηδία, Φιλανδία, Ολλανδία, Γερμανία, Αυστρία, Ελβετία,

Γαλλία, Βέλγιο, Ιταλία, Ελλάδα, Βορειοβαλκανικές Χώρες– Καναδάς, Νέα Ζηλανδία.

Γιατροί, μαιές, διαιτολόγοι, νοσηλεύτριες, εκπρόσωποι κάθε είδους επαγγελμάτων υγείας, ανθρωπολόγοι, κοινωνιολόγοι, εκπρόσωποι της προστασίας του περιβάλλοντος, εκπρόσωποι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκπρόσωποι των καταναλωτών κ.ά, παρακολούθησαν συνεδριάσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα, αντάλλαξαν γνώσεις και εμπειρίες για το μητρικό θηλασμό, τη διατροφή και τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών.

Τονίστηκε ότι ο μητρικός θηλασμός δεν είναι μόνο στοιχειώδες κομμάτι της διατρο-

φής του ανθρώπου, αλλά και σημαντικός θετικός παράγοντας για την υγεία του παιδιού, την οικονομία της οικογένειας, της κοινωνίας, της πολιτείας και της περιβαλλοντικής προστασίας.

Αναφέρθηκε ότι το 1989 τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν προτάσεις, που από το 1990 έχουν νομική ισχύ, σύμφωνα με τις οποίες **«όλα τα μέλη της κοινωνίας –και ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά– πληροφορούνται, υποστηρίζονται και μορφώνονται με τις βασικές γνώσεις για την υγεία του παιδιού, τη διατροφή και τα πλεονεκτήματα του μητρικού θηλασμού».**

Σημαντική πληροφορία ήταν η μεγάλη αύξηση του αριθμού των Baby Friendly Hospitals (Φιλικά προς το βρέφος Νοσοκομεία). Το 1992, που άρχισε η διαμόρφωσή τους, ο αριθμός ήταν 290 νοσοκομεία σε 12 μόνο χώρες. Το 1996 τα νοσοκομεία έφθασαν τα 8.000. Για να χαρακτηριστεί ένα Baby Friendly Hospital (Φιλικό προς το βρέφος Νοσοκομείο), θα πρέπει να εφαρμόζονται τα **«10 βήματα για επιτυχή θηλασμό»**, που προτείνονται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και την UNICEF.

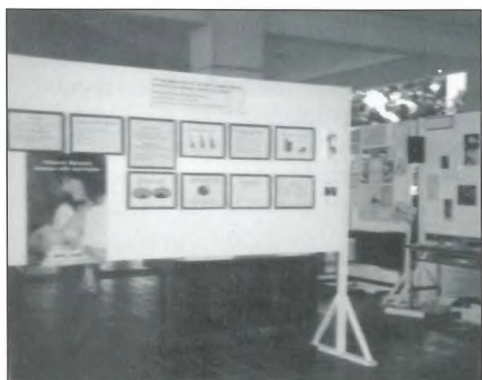
Σύμφωνα με παρατήρηση εκπροσώπων της UNICEF, παρ' όλο ότι έγινε σημαντική πρόοδος σε πολλές χώρες, στην προαγωγή του μητρικού θηλασμού, με το ξεκίνημα των Baby Friendly Hospitals ο στόχος: **«όλες οι μητέρες να θηλάζουν»**, θα επι-

τευχθεί μόνο όταν υπάρχει περισσότερο υποστηρικτικό περιβάλλον, τόσο στο χώρο εργασίας όσο και της κοινωνίας γενικά.

Ομόφωνα διακηρύχθηκε ότι ο μητρικός θηλασμός είναι ανθρώπινο δικαίωμα. Είναι το κληρονομικό δικαίωμα των παιδιών να θηλάζουν από τη μητέρα τους και αναφαίρετο δικαίωμα των μητέρων να θηλάζουν τα παιδιά τους. Υποστηρίχθηκε η ανάγκη της αναγνώρισης αυτού του δικαιώματος και συμφωνήθηκε να ιδρυθούν εθνικές ομάδες, που να διαβεβαιώνουν ότι η χώρα τους αναγνωρίζει το δικαίωμα αυτό, καθώς και ένα διεθνές δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών για το μητρικό θηλασμό.

Τη χώρα μας εκπροσώπησαν οι κυρίες Θέμις Ζάχου και Ολυμπία Κέδρου. Μοιράστηκε έντυπο υλικό με τις δραστηριότητες της Ελλάδας για το μητρικό θηλασμό και παρουσιάστηκε αναρτημένη ανακοίνωση με θέμα: **«Η αρχή του "Φιλικού για το Βρέφος Νοσοκομείου", σε ένα Μαιευτήριο της Αθήνας».**

Η οργάνωση του Συνεδρίου ήταν άψογη και οι σύνεδροι επέστρεψαν ανανεωμένοι, δραστηριοποιημένοι, εμπνευσμένοι και με έντονο το αίσθημα της ευθύνης για τη συμβολή τους στην παγκόσμια κίνηση, για την υποστήριξη και προαγωγή του μητρικού θηλασμού.

Το περίπτερο της ελληνικής συμμετοχής.

Η εκπρόσωπος της Ελλάδας κ. Θέμις Ζάχου.

Κύηση και Σεξουαλικότητα*

Αλέκα Συκάκη-Δούκα, Μαία, τ. Καθηγήτρια Τ.Ε.Ι Αθήνας

(* Ομιλία από το 4ο Πανερωπαϊκό Συνέδριο Ψυχοπροφυλακτικής, το Μάιο του 1995 στην Αθήνα).

Η λέξη «ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ» προέρχεται από τη λατινική λέξη «SEXUS», που σημαίνει φύλο. Ο όρος «ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ» είναι ταυτόσημος με τη λέξη «SEX».

Δηλώνει το σύνολο των καταστάσεων, αντιδράσεων και ενεργειών, που συνδέονται με την ικανοποίηση της ερωτικής επιθυμίας.

Το 1972 η Π.Ο.Υ καθόρισε ότι σεξουαλική υγεία είναι:

1. Η ικανότητα να εκτιμηθεί και να ελεγχθεί η σεξουαλική και αναπαραγωγική συμπεριφορά σύμφωνα με την ατομική και κοινωνική ηθική.

2. Η απελευθέρωση από το φόβο, τη ντροπή, το αίσθημα ενοχής, τις λανθασμένες προκαταλήψεις και άλλους αρνητικούς και ψυχολογικούς παράγοντες, που μπορούν να γίνουν ανασταλτικοί στη σεξουαλική συμπεριφορά και να εμποδίσουν τις σεξουαλικές σχέσεις.

3. Η μη ύπαρξη ενοχλήσεων, οργανικών διαταραχών, ασθενειών και ανεπαρκειών, που μπορούν να εμποδίσουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική λειτουργία.

Η Π.Ο.Υ μέσα στην ίδια χρονιά ανασκευάζει τον ορισμό και λέει ότι:

«Η σεξουαλικότητα θα πρέπει να εν-

νοηθεί σαν ολοκλήρωση για τη σωματική και κοινωνική όψη του ατόμου, με τρόπο ώστε να το οδηγεί σε εμπλουτισμό και σε ολοκλήρωση της ανθρώπινης προσωπικότητας, της επικοινωνίας και της αγάπης».

Μέσα στο 1974, η ίδια η Π.Ο.Υ καθορίζει συγκεκριμένα σημεία και προγράμματα για την επαγγελματική κατατόπιση των γιατρών πάνω στο θέμα. Σε κάθε πανεπιστήμιο των Η.Π.Α και σε μερικά της Ευρώπης εισάγεται «Κύκλος Σπουδών Σεξολογίας».

Σήμερα η κοινωνία θέλει τη σεξουαλικότητα να βρίσκεται στο επίκεντρο της ανθρώπινης προσωπικότητας.

Από την ολοκλήρωσή της προέρχεται πλήρης ψυχοσωματική ικανοποίηση, που είναι και το χαρακτηριστικό μιας υγιούς και ολοκληρωμένης σχέσης.

Η ερωτική ένωση, το ζευγάρωμα, η συνουσία, θεωρείται σαν κεντρική πράξη, που σκοπό και στόχο έχει να ενωθούν ο άνδρας με τη γυναίκα και από την ένωσή τους να γεννηθεί ένα μωρό.

Αυτή είναι, θα έλεγα, η καθαρά βιολογική έκφραση της σεξουαλικότητας. Όμως, από τη στιγμή που οι άνθρωποι έμαθαν να ελέγχουν και να προγραμματίζουν με αποτελεσματικά μέσα τη γονιμότητά τους, η σεξουαλικότητα απέκτησε ιδιαίτερη σημασία στις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων.

Από το περιοδικό «Το παιδί μου κι εγώ» (τεύχος 20, Δεκέμβριος 1996).

Σήμερα η σεξουαλικότητα θεωρείται σαν μια σημαντική οργανική λειτουργία, όπως η αναπνοή, η κυκλοφορία, η πέψη, μιάς και εξασφαλίζει τη συνέχιση της ζωής του ανθρώπου. Εδώ και αιώνες προσπαθούμε να διερευνήσουμε τρόπους και μεθόδους για να καλυτερεύσουμε τις οργανικές λειτουργίες.

Η σεξουαλικότητα: Ήταν ταμπού, ενοχή, απόκρυφη, ανώμαλη, καλύφθηκε με μυστήριο, μυστικότητα.

Σήμερα: Στις μέρες μας η σεξουαλικότητα χαρακτηρίζει τη σφραγίδα της προσωπικότητας. Σφραγίζει τη διαπαιδαγώγηση, το ήθος, τη συμπεριφορά του ατόμου.

Σήμερα σε κάθε είδους έντυπο υπάρχουν δημοσιεύματα αφιερωμένα στη σεξουαλικότητα. Οι θέσεις των συγγρα-

φών δεν ταυτίζονται. Η ηλικία, η παιδεία, η αντίληψη και η προσωπικότητα εκφράζουν τις προσωπικές τους αντιλήψεις.

Από τη θέση της μαιάς θα έλεγα πως, η εγκυμοσύνη είναι μία περίοδος στη ζωή της γυναίκας, που ξεκάθαρα εκφράζεται η σεξουαλικότητά της. Στη διάρκεια της εγκυμοσύνης συμβαίνουν σημαντικές ανακατατάξεις, όπως οργανικές, ορμονικές, ψυχολογικές, κοινωνικές. Από την άλλη πλευρά, η εμφάνισή της στη διάρκεια της εγκυμοσύνης αλλάζει. Η έγκυος αισθάνεται ανασφάλεια, που επηρεάζει τη σεξουαλικότητά της.

Θα έλεγα πως τόσο οι θεωρητικές γνώσεις όσο και οι πρακτικές εμπειρίες, που έχουν σχέση με τη σεξουαλικότητα, επηρεάζουν με ποικίλους τρόπους τη θέση και τη στάση της γυναίκας στο πώς θα

Από το «Midwives», Vol. 109, No 1.303 (1996).

βιώσει την εγκυμοσύνη της. Η έγκυος γυναίκα προβλαματίζεται, ψάχνεται, προσπαθεί να δώσει λύσεις στους προβληματισμούς της.

Ο τοκετός, η λοχεία, ο θηλασμός, το μέγιστο του παιδιού, η νέα σύνθεση της οικογένειας, είναι γι' αυτή γεγονότα με σημαντικές, προσωπικές, οικογενειακές και κοινωνικές προεκτάσεις. Κατά συνέπεια, η σεξουαλικότητα επηρεάζει την εγκυμοσύνη και η εγκυμοσύνη τη σεξουαλικότητα.

Σχέσεις συζύγων και σεξουαλικότητα

Στη διάρκεια της εγκυμοσύνης βασικό ρόλο έχει η σεξουαλική σχέση ανάμεσα

στον άνδρα και στη γυναίκα.

Ο COHEN λέει: «Ο ρόλος του συζύγου στη διάρκεια της εγκυμοσύνης είναι καθοριστικός για την κατάσταση της εγκύου γυναίκας».

Ο HELPER και συνεργάτες (1968) σε νεότερη έρευνα προσθέτουν: «Όσο αρμονικότερες είναι οι συζυγικές σχέσεις, τόσο λιγότερα τα μαιευτικά προβλήματα».

Μειώνεται το άγχος και η επιθετικότητα. Αυξάνει η ηρεμία και η ζεστασιά. Ειδικά στη διάρκεια της εγκυμοσύνης η γυναίκα έχει ανάγκη από συναισθηματική συμπαράσταση, κατανόηση και βοήθεια στην πράξη.

Η υποστήριξη, που εκφράζεται έμπρακτα με λόγια επιδοκίμασias και ενεργητική συμμετοχή, χαλαρώνει την έγκυο γυναίκα και αναβαθμίζει την αυτοεκτίμησή της, που την έχει ανάγκη αυτή την περίοδο.

Συχνά οι γυναίκες λένε: «Ο άνδρας μου είναι καλός, συζητά μαζί μου, με βοηθά στις δουλειές, πάμε μαζί στο γιατρό. Ωστόσο, δεν ξέρει πολλά πράγματα σχετικά με την εγκυμοσύνη. Λίγα και αυτά αόριστα: Μην κάνεις αυτό ή το άλλο».

Αγαπητοί Σύνεδροι,

Εμείς οι ειδικοί, οι γιατροί και οι μαίες, τί μπορούμε να κάνουμε;

Καθημερινά στις αίθουσες αναμονής των ιατρείων σύζυγοι συνοδεύουν την έγκυο γυναίκα τους. Η έγκυος αποχωρίζεται το σύζυγο με λυπημένο βλέμμα και προχωρεί στα ενδότερα. Η φαντασία του συζύγου, που περιμένει, οργιάζει. Τί γίνεται; Τί της κάνουν; Πονάει; Γιατί αργεί;

Για μας τους ειδικούς, η όλη διαδικασία είναι δουλειά ρουτίνας και ίσως κάπου μας κολακεύει να μεγαλοποιείται. Απόδειξη πως όταν ακούς «*Ma... αυτό*

ήταν;», η διαδικασία χάνει την αίγλη της.

Στα αλήθεια, γιατί δεν μπορεί ο άνδρας να είναι κοντά στην έγκυο γυναίκα του την ώρα που εξετάζεται, που της παίρνουν αίμα, που της κάνουν υπερηχογράφημα, όταν το ζητά, όταν το θέλει;

Θα έλεγα πως, η παρουσία και συμμετοχή του συζύγου στις όλες διαδικασίες θα μπορούσε να δέσει συναισθηματικά το ζευγάρι και ακόμη να τονώσει τη σεξουαλική του έκφραση, αν αυτό μας ενδιαφέρει.

Το ερώτημα είναι: Μας ενδιαφέρει;

Ο ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΓΚΕΝΤΟΝ σε μελέτη αναφέρει ότι: «**Οι γιατροί και οι μαιές δεν θα πρέπει να αρνούνται την κριτική του συζύγου, μιάς και πολλά έχουν να ωφεληθούν από την παρουσία του συζύγου**». Τονίζει επίσης ότι: «**Η συμπεριφορά του συζύγου θα εξαρτηθεί κυρίως από τον τρόπο που θα τον αντιμετωπίσουν**».

Εάν η παρουσία θεωρηθεί ευπρόσδεκτη και αξιολογηθεί ενεργητικά η συμμετοχή του συζύγου στις όλες διαδικασίες, τότε ο σύζυγος θα συμπεριφερθεί θετικά. Αν όμως τον αγνοήσουν, η αντίδρασή του θα είναι αρνητική με την όλη διαδικασία.

Όλοι οι Σύεδροι θα έχετε ασχοληθεί με συζύγους, που έχουν διάθεση για ενεργητική συμμετοχή. Ο σύζυγος συνοδεύει τη σύζυγο με αέρα και διάθεση συνεργού. Η έγκυος σύζυγος στηρίζεται σε κείνον, επιδοκιμάζει το σθένος και τη λεβεντιά του συζύγου. Η έκφρασή της εκπέμπει τη γυναικεία σεξουαλικότητά της.

Εμείς οι ειδικοί μπορούμε να βοηθήσουμε; Μπορούμε να ενθαρρύνουμε, να προτρέψουμε, να καλλιεργήσουμε νέες τάσεις, νέες ιδέες, που να σέβονται και να εκτιμούν τις θέσεις, τις επιθυμίες και την προσωπικότητα των ενδιαφερομένων;

Θα έλεγα πως το θέμα αυτό δεν πρέπει να το παραβλέπουμε, να το αγνοούμε. Ενθάρρυνση χρειάζονται όχι μόνο οι σύζυγοι που έχουν διάθεση για ενεργητική συμμετοχή, αλλά και αυτοί που δεν έχουν διάθεση, μιάς και, συνήθως, πίσω από την απάθεια και την αμηχανία των συζύγων κρύβονται η ανασφάλεια και οι φοβίες, που προκαλούν η άγνοια και η περιθωριοποίησή τους.

Πρέπει, να πρέπει, να μας απασχολήσει σοβαρά το θέμα, όχι μόνο από την αθρωπιστική, κοινωνική και συναισθηματική του πλευρά. Θα έλεγα πως πρέπει να μας απασχολήσει ακόμη και σαν σχέση ως προς τον πελάτη.

Εμείς οι ειδικοί δεν θα πρέπει να αφήνουμε να καλλιεργούνται και να εκφράζονται πικρίες, παράπονα και προβληματισμοί από το ζευγάρι.

Το ζευγάρι, η έγκυος και ο σύζυγος κρίνουν τη συναισθηματική και την κοινωνική διαπροσωπική τους σχέση με τους ειδικούς. Τους κρίνουν στα λόγια και στη συμπεριφορά. Δεν έχουν την ικανότητα να τους κρίνουν, να τους βαθμολογήσουν στην εκτέλεση της πράξης. Δεν μπορούν να ξέρουν αν η μαιευτική πράξη εκτελείται καλά, τέλεια, άψογα.

Σεξουαλικές σχέσεις και σύζυγοι

Η εγκυμοσύνη είναι βιολογική διεργασία, που αφορά τη γυναίκα. Συνεργός και συνυπεύθυνος ο άνδρας. Η θέση και η στάση τους απέναντι στην εγκυμοσύνη αφορά και τους δυο. Από τη στιγμή που μια γυναίκα διαπιστώνει ότι είναι έγκυος αμέσως αναρωτιέται: «Μπορούμε να έχουμε σεξουαλικές σχέσεις τώρα, που είμαι έγκυος; Ποιά θα πρέπει να είναι η σεξουαλική μας συμπεριφορά;». Ερωτήματα που απασχολούν τους ανθρώπους εδώ και αιώνες.

Από το βιβλίο «Ο τοκετός είναι αγάπη» της Αλέκας Συκάκη-Δούκα, Μαίας, τ. Καθηγήτριας Τ.Ε.Ι.

Η εθνολόγος ΣΟΥΖΑΝ ΛΑΛΕΜΑΝ μελέτησε τις απόψεις στους διάφορους λαούς. Αναφέρει σε μελέτη της πως οι περισσότεροι λαοί είναι υπέρ των σεξουαλικών σχέσεων στη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

Μερικές φυλές, όπως η φυλή ΣΑΜΟ στο ΜΠΟΥΡΚΙΝΟ ΦΑΣΟ, η ΝΤΑΓΚΟΝ στο ΜΑΛΙ και οι ΝΟΥΟΙ στη ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ, πιστεύουν πως η σεξουαλική επαφή στη διάρκεια της εγκυμοσύνης κάνει καλό στους συζύγους και στο έμβρυο, που απολαμβάνει τη συναισθηματική πληρότητα των γονιών του.

Οι ΕΣΚΙΜΩΟΙ πιστεύουν πως οι σεξουαλικές εκκρίσεις συντελούν στο να γεννηθεί ένα γερό και όμορφο μωρό. Στη ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ, στο ΤΑΓΚΟ και στην ΚΙΝΑ αποφεύγουν τις σεξουαλικές σχέσεις στη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Στη φυλή ΓΙΑΝΚ ΤΣΟΥ, η έγκυος Κινέζα πηγαίνει στο σπίτι των γονιών της έως ότου γεννήσει.

Νεότερα ερευνητικά στοιχεία HELPER (1968) λένε ότι: «**Όταν οι σεξουαλικές σχέσεις των συζύγων είναι αρμονικές, τα μαιευτικά προβλήματα και το άγχος**

στη διάρκεια της εγκυμοσύνης, του τοκετού και της λοχείας είναι ελάχιστα.»

Ο WESTBROOK (1978) τονίζει ότι: «**Οι γυναίκες με αρνητικές σεξουαλικές σχέσεις χαρακτηρίζονται από αυξημένο άγχος, επιθετικότητα και προβληματισμό στις διαπροσωπικές και κοινωνικές τους σχέσεις.**»

Φαίνεται, λοιπόν, πως η ποιότητα των σεξουαλικών σχέσεων των συζύγων επηρεάζει τη συμπεριφορά της γυναίκας απέναντι στην εγκυμοσύνη, στον τοκετό, στη μητρότητα.

Σε έρευνά τους οι MASTERS & JOHNSON μελέτησαν σε 111 γυναίκες τις σεξουαλικές τους αντιδράσεις στη διάρκεια της εγκυμοσύνης τους. Από αυτές μόνο οι 33 παρουσίασαν μείωση της σεξουαλικής επιθυμίας τους στο πρώτο τρίμηνο.

Παρατηρούν, ακόμη, πως η μείωση της σεξουαλικής επιθυμίας στη διάρκεια της εγκυμοσύνης οφειλόταν –σε μεγάλο ποσοστό– στο φόβο των γυναικών πως δεν άρεσαν στο σύζυγό τους στην περίοδο της εγκυμοσύνης.

Σε παράλληλη έρευνα, 40% των συζύγων ομολογούν πως επιθυμούσαν σε-

ξουαλικά τη γυναίκα τους λιγότερο, χωρίς να εξηγούν το γιατί!

Οι έγκυες αναρωτιούνται: «Μήπως οι σεξουαλικές σχέσεις βλάψουν την εγκυμοσύνη μου και έχω προβλήματα;».

Η αλήθεια είναι πως οι περισσότερες ντρέπονται, προβληματίζονται, αποφεύγουν να συζητήσουν το θέμα με το γιατρό. Πολλές, όταν φθάσουν στον έβδομο μήνα της εγκυμοσύνης και έρθουν σε επαφή με τη μαία –για μαθήματα Ψυχοπροφυλακτικής– τότε συζητούν το θέμα και τις απορίες τους.

Εδώ είναι μια άλλη πολύπλευρη διάσταση, που αφορά στις διαπροσωπικές σχέσεις της εγκύου απέναντι στον άνδρα γιατρό. Και σήμερα, ακόμη, μερικοί γιατροί ή δεν συζητούν το θέμα καθόλου ή συζητούν και συμβουλεύουν αποχή από το σεξ, για μεγαλύτερη χρονική περίοδο απ' ό,τι πραγματικά χρειάζεται.

Οι σεξουαλικές σχέσεις στη διάρκεια της εγκυμοσύνης προβληματίζουν από δυο απόψεις: Την άποψη που αφορά στα ιατρικά προβλήματα και την άποψη που αφορά στα ψυχολογικά προβλήματα. Ουσιαστική ιατρική αντένδειξη δεν υπάρχει, που να μην επιτρέπει το σεξ κατά τη διάρκεια μιας φυσιολογικής εγκυμοσύνης.

Μερικοί υποστηρίζουν ότι, καλό θα είναι να αποφεύγεται η σεξουαλική επαφή τις ημέρες που αντιστοιχούν στην αλλαγή του μήνα της εγκυμοσύνης. Υποστηρίζουν ότι σ' αυτές τις ημέρες αυξάνει η ευαισθησία της μήτρας και μπορεί οι συσπάσεις της μήτρας να προκαλέσουν τοκετό. Στην περίπτωση αυτή και πάλι θα πρέπει να έχουμε υπόψη ότι, η σεξουαλική επαφή δεν είναι η αιτία που θα αυξήσει την ευαισθησία της μήτρας, αλλά η αφορμή σε μια ήδη προϋπάρχουσα αιτία.

Εάν έχουν προηγηθεί στειρώση, εκτρώ-

σεις, αποβολές, εάν η έγκυος έχει μικροαιμορραγίες, περιέδεση τραχήλου, συνιστούν και συμβουλεύουν αποχή από το σεξ για μεγαλύτερη χρονική περίοδο. Προβάλλουν αιτιολογίες και αντενδείξεις, που δεν αιτιολογούνται και δεν γίνονται παραδεκτές από τους σύγχρονους μαιευτήρες.

Σε μελέτη της ψυχολόγου Θ. Δραγώνα (1986), που αναφέρεται στο αν επιτρέπονται οι σεξουαλικές σχέσεις στη διάρκεια της εγκυμοσύνης, τονίζεται:

«42% των γυναικών απάντησαν ότι οι σεξουαλικές σχέσεις δεν έχουν επιπτώσεις στην εγκυμοσύνη.

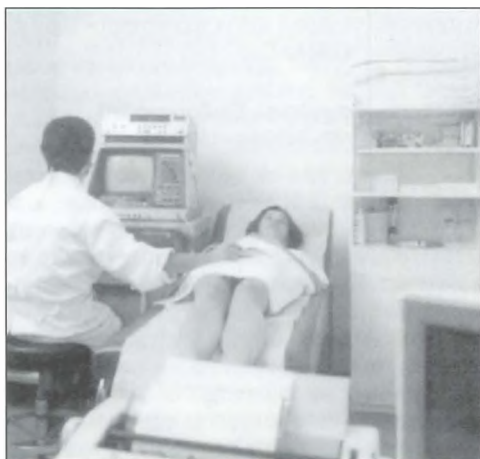
48% απαντούν πως δεν επιτρέπονται οι συχνές σεξουαλικές επαφές.

10% δέχονται πως απαγορεύονται τελείως».

Οι κύριοι λόγοι για την υποτιθέμενη ανάγκη αποχής ήταν οι βλάβες, που μπορεί να προκληθούν στο έμβρυο.

Από το περιοδικό «Το παιδί μου κι εγώ» (τεύχος 22, Φεβρουάριος 1997).

ΥΠΕΡΗΧΟΓΡΑΦΙΑ: Από το βιβλίο «Ο τοκετός είναι αγάπη», της μαίας Αλέκας Συκάκη-Δούκα.

Μελέτη των ELLIOT & WATSON (1985) αναφέρει ότι: **«Υπάρχουν ενδείξεις, αφενός ότι η σεξουαλική δραστηριότητα μειώνεται προοδευτικά κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και αφετέρου ότι η ικανοποίηση γίνεται προβληματική».**

Θα έλεγα, τα ζευγάρια που δεν έχουν σεξουαλικές σχέσεις φαίνονται. Είναι ευερέθιστα, δύστροπα, νευρικά, φορτισμένα, προβληματισμένα. Όλα τους φταίνε και πολλές φορές η συζυγική αρμονία κλονίζεται με δυσάρεστες επιπτώσεις.

Όμως, η σωστή συμβουλευτική ενημέρωση από τους ειδικούς μπορεί να ξεδιπλώσει φοβίες, ανασφάλειες, ταμπού, προκαταλήψεις, λαθεμένες γνώσεις και να βοηθήσει το ζευγάρι να βρεί το δικό του δρόμο. Θα έλεγα, το σεξ δεν είναι μόνο γενετήσια ορμή. Είναι τροφή απαραίτητη για συναισθηματική πληρότητα.

Αγαπητοί Σύεδροι,

Έρευνες... Μελέτες... Θεωρίες... Καθένας και κάτι έχει να μας πεί. Οι σεξουαλικές σχέσεις είναι θέμα προσωπικό για το

κάθε ζευγάρι. Τις βιώνει... Τις νιώθει... Τις ζεί με το δικό του τον τρόπο. Η σεξουαλική επαφή δεν είναι κατ' ανάγκη συνώνυμη της διείσδυσης. Ας τους πούμε, πως υπάρχουν τρόποι να εκφράσει και να αισθανθεί κανείς τον έρωτα. Να πάρει και να δώσει τρυφερότητα, πληρότητα, αγάπη.

Σχέση εγκύου - γιατρού - μαίας

Στην Ελλάδα η μαία εργάζεται σε διάφορους οργανισμούς, όπως δημόσια και ιδιωτικά μαιευτήρια, Κέντρα Υγείας, Π.Ι.-Κ.Π.Α κ.ά. Η θέση της μαίας βρίσκεται ανάμεσα στο μαιευτήρα και στην έγκυο γυναίκα.

Η μαία έρχεται σε επαφή με την έγκυο για πρώτη φορά, ανάλογα με το φορέα που εργάζεται. Σε περίπτωση, που θα αναλάβει να διδάξει μαθήματα Ψυχοπροφυλακτικής, έρχεται σε επαφή περίπου τον έβδομο μήνα της εγκυμοσύνης. Όμως, το ποσοστό των εγκύων που παίρνουν μαθήματα Ψυχοπροφυλακτικής είναι μικρό.

Αφενός γιατί το κόστος των μαθημάτων δεν καλύπτεται οικονομικά από τα περισσότερα ασφαλιστικά ταμεία και αφετέρου γιατί λίγοι γιατροί συνιστούν τα μαθήματα Ψυχοπροφυλακτικής, παραβλέπουν τα πλεονεκτήματα της ενημέρωσης και προετοιμασίας και προτιμούν την παθητικότητα της εγκύου. Άλλοι, πάλι, δεν αμφισβητούν τα πλεονεκτήματα της προετοιμασίας, σπάνια όμως τη συνιστούν!

Η μαία εργάζεται με την έγκυο γυναίκα, έρχεται σε επαφή μαζί της πρόσωπο με πρόσωπο. Η μαία επιστημονικά καταρτισμένη, πλήρως ενημερωμένη την υποδέχεται, της συμπαρίσταται, της προσφέρει τη ζεστασιά της ανθρώπινης επαφής, της αναπτρώνει το ηθικό και την ενθαρρύνει να εκφράσει τη γυναικεία της σεξουαλικότητα.

Αξιολογεί φυσιολογικά-παθολογικά συμπτώματα. Παίρνει το ιστορικό, ατομικό, κληρονομικό, μαιευτικό.

Αξιολογεί τη γενική κατάσταση της εγκύου, σωματική διάπλαση, βάρος, ύψος, ποιότητα καρδιακών παλμών.

Αξιολογεί την εξέλιξη της εγκυμοσύνης, παθολογικές καταστάσεις, ψυχολογικά, κοινωνικά προβλήματα.

Ενημερώνει το γιατρό και εκτελεί τις κατάλληλες πράξεις.

Γιατρός μαιευτήρας εργάζεται πάνω στην έγκυο γυναίκα, χρησιμοποιεί φάρμακα, φόρμουλες –σύμφωνα με τη σύγχρονη μαιευτική τεχνολογία– τα οποία και συνιστά στην έγκυο. Συνιστά συχνά υπερηχογραφία, για την οποία η έγκυος πληρώνει αρκετά χρήματα. Σύμφωνα με έκθεση της Π.Ο.Υ (1985), ο αριθμός των περιγεννητικών επισκέψεων στις χώρες της Ευρώπης κυμαίνεται από 14-30.

Από τα στοιχεία που υπάρχουν στον Ελλαδικό χώρο φαίνεται πως, ένα σημαντικό ποσοστό εγκύων γυναικών, που φτάνει το 16,8%, αρχίζουν μαιευτική παρακολούθηση στον 4ο μήνα της εγκυμοσύνης. Ενώ ένα ποσοστό 2,1% δεν παρακολουθείται καθόλου στη διάρκεια της εγκυμοσύνης, μας λέει η έρευνα (1983) της Καθηγήτριας της Παιδιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Χ. Τζουμάκα-Μπακούλα.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ενιαίο σχήμα. Έτσι ο κάθε γιατρός ακολουθεί το δικό του σχήμα. Από τη μακρόχρονη εμπειρία μου, ως Καθηγήτριας Εφαρμογών στα Τ.Ε.Ι, θα έλεγα:

Στα ιατρεία επικρατεί συνωστισμός, φασαρία, ουρά στην αίθουσα αναμονής. Οι γιατροί, πολυάσχολοι συνήθως, δεν έχουν διαθέσιμο χρόνο. Ο γιατρός προσπαθεί σύντομα, περιληπτικά, σπασμωδικά και στα όρθια να δώσει τις πλέον

ΥΠΕΡΗΧΟΓΡΑΦΙΑ: Το γένος του μωρού φαίνεται καθαρά! (Από το βιβλίο «Ο τοκετός είναι αγάπη», της μαίας Αλέκας Συκάκη-Δούκα).

απαραίτητες οδηγίες στην έγκυο γυναίκα.

Τα συμπτώματα της εγκυμοσύνης: τάση για εμετό, ναυτία, καούρες στο στομάχι, κράμπες, δυσκοιλιότητα, ανησυχία, κακή διάθεση, θεωρούνται φυσιολογικά και χωρίς ιδιαίτερη σημασία, γι' αυτό και δεν τα συζητούν. Ακόμη και το θέμα του θηλασμού και των σεξουαλικών σχέσεων δεν συζητούνται.

Όμως οι ενοχλήσεις αυτές απασχολούν, ενοχλούν και προβληματίζουν την οικογενειακή και κοινωνική ζωή της εγκύου. Η απόδοσή της μειώνεται, οι διαπροσωπικές της σχέσεις προβληματίζονται, οι συζυγικές σχέσεις κλονίζονται.

Στην έρευνα της ψυχολόγου Θ. Δραγώνα (1986) φάνηκε ότι οι έγκυες γυναίκες ζητούν καλύτερες προσφερόμενες υπηρεσίες από τους μαιευτήρες. Οι περισσότερες γυναίκες δήλωσαν με πικρία ότι οι γιατροί δεν διαθέτουν αρκετό χρόνο. Είναι βιαστικοί και η συνέντευξη διακόπτεται από τηλεφωνήματα και άσχετες

παρεμβάσεις. Ότι δεν ενημερώνονται για το «τί πρέπει» και για το «τί δεν πρέπει» να κάνουν στη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

Τα ιατρεία λειτουργούν πρωινές ώρες. Η έγκυος για να επισκεφθεί τα ιατρεία συνήθως έχει να διανύσει μια κουραστική, πολύωρη διαδρομή. Κουσαέρια, συνωστισμός, τλαιπωρία, την εξαντλούν, την κουράζουν.

Η έγκυος ακούει παθητικά τις οδηγίες-εντολές. Οι γυναίκες καθησυχάζονται, δεν ενημερώνονται. Μένουν απληροφόρητες, παραπονεμένες, απογοητευμένες. Η έγκυος, κουρασμένη, δεν έχει την πνευματική συγκρότηση να ζητήσει διάλογο. Νιώθει ντροπή, δειλία, αμηχανία. Μπερδεύεται, ενοχλείται, τα χάνει.

Η συμβουλευτική ενημέρωση-πληροφόρηση στη διάρκεια της εγκυμοσύνης είναι απαραίτητη και αναγκαία για την έγκυο. Οι περισσότερες δεν έχουν καμιά ενημέρωση πάνω σε θέματα που τις απασχολούν, τις προβληματίζουν.

Η πληροφόρηση γύρω από τη φυσιολογία της εγκυμοσύνης και του τοκετού σχεδόν ανύπαρκτη. Οι αφηγήσεις των φίλων και των συγγενών, οι θρύλοι και οι εμπειρικές καταστάσεις περισσότερο τις προβληματίζουν.

Όμως είναι απαραίτητο, να απαραίτητο, να είναι ενήμερες, για να μπορούν να κρίνουν τί είναι φυσιολογικό και τί είναι παθολογικό και έτσι υπεύθυνα και συνειδητά να ακολουθούν αυτό που θα τους ωφελήσει. Η γνώση τους χαρίζει αυτοπεποίθηση και σιγουριά, ολοκληρώνει την προσωπικότητά τους. Η συμβουλευτική ενημέρωση είναι αρμοδιότητα τόσο του γιατρού όσο και της μαιάς.

Η εκπαίδευση της μαιάς είναι σαφώς εξειδικευμένη στη συμβουλευτική της εγκυμοσύνης, με 2.000 ώρες εκπαίδευση θεωρίας και πρακτικής. Τα επαγγελ-

ματικά δικαιώματα του μαιευτήρα και της μαιάς δεν έχουν διαχωριστεί.

Όμως, η συμβουλευτική στη διάρκεια της εγκυμοσύνης είναι απαραίτητη και αναγκαία για την έγκυο. Η παράληψή της έχει μεγάλο αντίκτυπο, όχι μόνο στην υγεία της εγκύου αλλά και στους ψυχολογικούς της προβληματισμούς και στη σεξουαλικότητά της.

Εύχομαι να αναθεωρηθούν οι απόψεις και οι τακτικές, ώστε μέσα από ουσιαστική συνεργασία και συλλογική ευθύνη να συνδυαστεί η φυσική με την τεχνολογική πορεία και να αντιμετωπιστεί κάθε έγκυος γυναίκα ως ιδιαίτερη προσωπικότητα, ώστε να της παρέχεται φροντίδα, που να ανταποκρίνεται στις προσωπικές της, συνειδητές επιλογές, με στόχο να εξασφαλιστεί η σωματική, η ψυχική υγεία και ένα γερό επιθυμητό παιδί.

Από το «Midwives», Vol. 109, 1.302 (1996).

Τεχνητή Γονιμοποίηση Αλήθειες και Προβληματισμοί

Χάρης Ε. Καζλαρής, Βιοχημικός-Κυτταροβιολόγος, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Lille.

Στις μέρες μας, όλο και περισσότερα ζευγάρια αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της "στεριότητας". Ο όρος "υπογονιμότητα" θεωρείται ακριβέστερος για την περιγραφή του προβλήματος αυτού, δεδομένου ότι η σύγχρονη τεχνολογία, η οποία εφαρμόζεται κατά την ιατρικώς υποβοηθούμενη τεκνοποίηση (ΙΥΤ), επιτρέπει κατά κανόνα στα "στείρα" ζευγάρια να τεκνοποιήσουν. Ωστόσο, είναι μάλλον σπάνιο η ιατρική παρέμβαση να "θεραπεύσει" την "πάθηση": ένα ζευγάρι που τεκνοποιεί με ιατρική υποβοήθηση συνεχίζει κατά κανόνα να είναι υπογόνιμο και μετά την τεκνοποίηση.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας (WHO)¹, ποσοστό 8% του γενικού πληθυσμού, σε αναπαραγωγική ηλικία, είναι υπογόνιμοι. Εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου 50-80 εκατομμύρια υπογόνιμα ζευγάρια στον κόσμο και ότι ο υπογόνιμος πληθυσμός αυξάνει με ρυθμό 2 εκατομμυρίων νέων ζευγαριών ετησίως. Τα προβλήματα εντοπίζονται κατά περίπου 40% στη γυναίκα και 40% στον άνδρα (το υπόλοιπο 20% αντιπροσωπεύει αδιάγνωστα ή μεικτά προβλήματα).

Ο μηχανισμός της γονιμότητας είναι πολύπλοκος και ενδέχεται κάποιο σημείο του να υπολειτουργεί ή να μην λειτουργεί καθόλου, με αποτέλεσμα το ζευγάρι να μην μπορεί να τεκνοποιήσει. Η βιο-

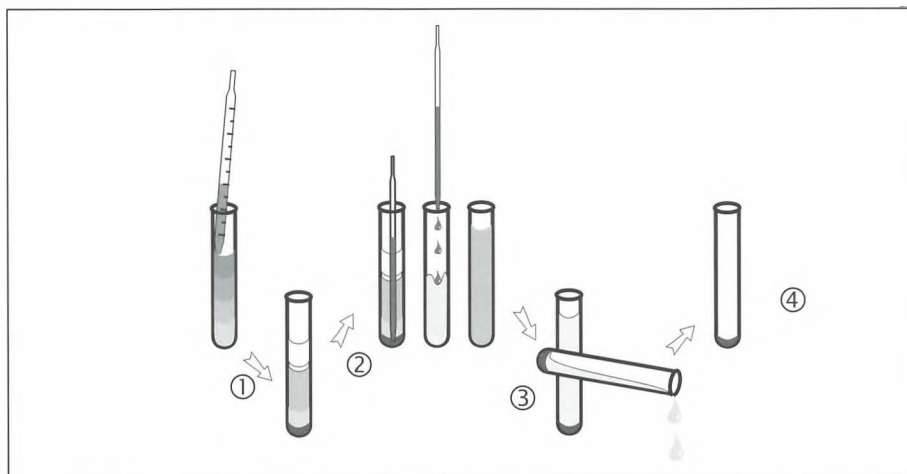
ιατρική διαθέτει πλέον τρόπους να αντιπάρει πολλά από τα "σημεία εμπλοκής" και να τα παρακάμψει. Ποιοί είναι αυτοί οι τρόποι;

1. Η ενδομήτρια σπερματέγχυση (τεχνητή γονιμοποίηση) εφαρμόζεται όταν λειτούργουν οι σάλπιγγες, αλλά τα σπερματοζώαρια εμφανίζουν μειωμένο αριθμό και κινητικότητα (ολογοασθενοσπερμία).

Το σπέρμα του συζύγου υφίσταται μια ειδική επεξεργασία (ενεργοποίηση *in vitro*), κατά την οποία επιλέγονται και συμπυκνώνονται σε μικρό όγκο τα πλέον κινητά σπερματοζώαρια (Τεχνική Percoll, Σχήμα 1), τα οποία στη συνέχεια τοποθετούνται με έναν καθετήρα στη μητριά κοιλότητα. Η γονιμοποίηση επέρχεται φυσιολογικά στη σάλπιγγα.

Η σπερματέγχυση επινοήθηκε το 1780 στα ζώα και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στον άνθρωπο το 1791. Σήμερα η σπερματέγχυση ενδείκνυται ως αρχική αγωγή σε γυναίκες με λειτουργικές σάλπιγγες, εφόσον οι παράμετροι του σπέρματος το επιτρέπουν. Επιτυγχάνει σε ποσοστό 5-20% ανά κύκλο, ανάλογα με την κατάσταση των σαλπίγγων, την ποιότητα του σπέρματος, την ηλικία της γυναίκας και την τεχνογνωσία του εργαστηρίου.

Μπορεί να εφαρμοσθεί σε φυσικούς κύκλους αλλά και σε κύκλους με προκεκλημένη πολλαπλή ωοθυλακική ανάπτυξη.

Σχήμα 1. Τεχνική Percoll. Σε ένα σωληνάριο τοποθετούνται διαδοχικές στρώσεις όλο και αραιότερου διαλύματος Percoll, και το δείγμα σπέρματος τοποθετείται τελευταίο, πάνω από το κολλοειδές. Μετά από φυγοκέντρηση (1), τα κινητά και μορφολογικά τυπικά σπερματοζωάρια σχηματίζουν ένα ίζημα στην πυκνότερη στρώση, ενώ τα ακίνητα, νεκρά και άτυπα κύτταρα συμπυκνώνονται σε μια στοιβάδα μεταξύ πλάσματος και κολλοειδούς. Το ίζημα αναρροφάται προσεκτικά και εκπλύνεται σε καλλιεργητικό μέσον (2), ώστε να αραιωθεί το κολλοειδές. Μετά από μια δεύτερη φυγοκέντρηση (3), το υπερκείμενο διάλυμα απομονώνεται από το ίζημα, το οποίο (4) μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως έχει για σπερματέγχυση, ή να αραιωθεί για εξωσωματική γονιμοποίηση ή μικρογονιμοποίηση.

ξη και ωοθυλακιόρρηξη, οπότε έχει και τα υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας, αυξάνοντας όμως τον κίνδυνο πολυδύμου κυήσεως.

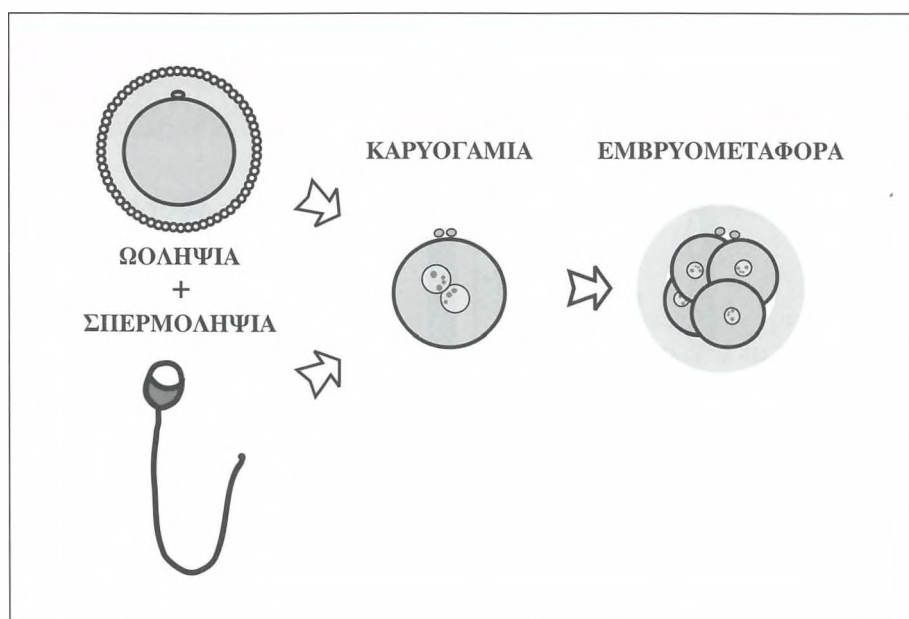
2. Η εξωσωματική γονιμοποίηση (*in vitro fertilisation*: IVF) εφαρμόζεται κυρίως όταν οι σάλπιγγες δεν λειτουργούν, όταν το σπέρμα είναι ιδιαίτερα ασθενές, ή ακόμη, σε περιπτώσεις ενδομητρίωσης, ανεξήγητης στειρότητας, υπογονιμότητας ανοσιολογικής αιτιολογίας (παρουσία αντισπερματικών αντισωμάτων στην επιφάνεια των γαμετών), κ.λπ.

Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει διέγερση των ωοθηκών με ενέσιμες ορμόνες, ώστε να παραχθούν πολλά ωάρια (περίπου 10 κατά μέσον όρο), συλλογή των

ωαρίων με παρακέντηση της ωοθήκης (ωοληψία), καλλιέργεια των ωαρίων με το επεξεργασμένο σπέρμα στο εργαστήριο (γονιμοποίηση εκτός σώματος), (Σχήμα 2), και επανατοποθέτηση (εμβρυομεταφορά) δυο ή τριών εμβρύων στη μητρική κοιλότητα (Σχήματα 3, 4).

Η εξωσωματική γονιμοποίηση επινοήθηκε στις αρχές του αιώνα και το πρώτο "παιδί του σωλήνα" γεννήθηκε το 1978. Η μέθοδος έχει ποσοστά επιτυχίας της τάξεως του 20% ανά κύκλο, αντίστοιχα δηλαδή με τη φυσιολογική γονιμότητα.

Τα τελευταία χρόνια ολιγάριθμες θεραπευτικές ομάδες έχουν ανακοινώσει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά επιτυχίας (40-45% ανά εμβρυομεταφορά), τα οποία οφείλονται στην ολοένα βελτιούμενη τεχνολογία

Σχήμα 2. Καλλιέργεια των γαμετών. Οι γαμέτες τοποθετούνται μαζί σε ειδικά τρυβλία λίγο μετά την ωοληψία, και αφού το σπέρμα υποστεί την ανάλογη επεξεργασία για ενεργοποίηση *in vitro*. Μετά τη γονιμοποίηση, παρατηρούνται τα πρώτα εμβρυϊκά στάδια: στάδιο των προπυρήνων, οι οποίοι συγκλίνουν και τελικώς συγχωνεύονται κατά την καρυογαμία, στάδιο 2 βλαστομεριδίων (δεν απεικονίζεται) και στάδιο 4 βλαστομεριδίων, κατά το οποίο συνήθως γίνεται η εμβρυομεταφορά.

σία. Το ποσοστό επιτυχίας εξαρτάται κυρίως από την ηλικία της γυναίκας, την ένδειξη, τον αριθμό των εμβρύων που μεταφέρονται στη μητριαία κοιλότητα, καθώς και από την τεχνογνωσία της θεραπευτικής ομάδας.

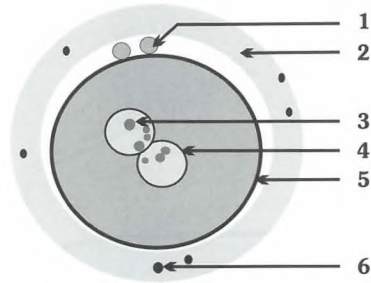
3. Η μικροχειρουργική γονιμοποίηση (μικρογονιμοποίηση) με ενδοωαριακή έγχυση σπερματοζωαρίου (*intra-cytoplasmic sperm injection: ICSI*) είναι παραλλαγή της IVF και εφαρμόζεται όταν το σπέρμα περιέχει ελάχιστα ή μόνον ακίνητα σπερματοζωάρια.

Με τη βοήθεια ειδικών μικροχειριστηρίων, ένα σπερματοζωάριο ενίεται στο

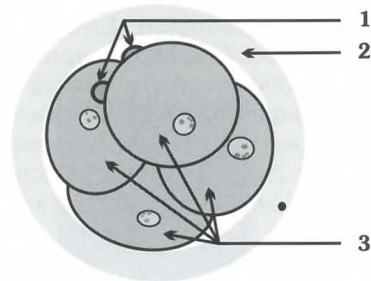
κάθε ωάριο, μέσω μιας υάλινης βελόνης (υποβοηθούμενη γονιμοποίηση) (Σχήμα 5). Το πρώτο “παιδί της βελόνης” γεννήθηκε το 1992.

Ήδη η μικρογονιμοποίηση έχει καθιερωθεί ως η τεχνική που “καταργεί” τον ανδρικό παράγοντα υπογονιμότητας, δεδομένου ότι έχουν επιτευχθεί κηύσεις από φαινομενικά άζωοσπερμικούς άνδρες. Στις ακραίες αυτές περιπτώσεις, το σπερματικό υλικό λαμβάνεται με παρακέντηση της επιδιδυμίδος (ακίνητα ή άωρα σπερματοζωάρια) ή και του ίδιου του ορχικού ιστού (άωρες μορφές σπερματίδων).

Τα ποσοστά επιτυχίας είναι εξαιρετικά

Σχήμα και εικόνα 3. Στάδιο των προ-πυρήνων. Απεικονίζεται (αριστερά) ένα γονιμοποιημένο ανθρώπινο ωάριο σε καλλιέργεια, στο στάδιο των προ-πυρήνων, λίγο μετά την καρυογαμία. Το ωκύτταρο έχει αποκολληθεί από την εσωτερική επιφάνεια της διαφανούς ζώνης. Στο επεξηγηματικό σχήμα (δεξιά) διακρίνονται τα δυο πολικά σωμάτια (1), η διαφανής ζώνη (2), οι δυο προ-πυρήνες (3, 4) και το ωκύτταρο (5). Οι κεφαλές πολλών σπερματοζωαρίων φαίνονται "σφηνωμένες" στη διαφανή ζώνη (6).

Σχήμα και εικόνα 4. Στάδιο 4 κυττάρων. Τα δυο βλαστομερίδια έχουν διαιρεθεί εκ νέου (δεύτερη μίτωση). Διακρίνονται τα δυο πολικά σωμάτια (1), η διαφανής ζώνη (2) και τα τέσσερα βλαστομερίδια (3) του εμβρύου με τους πυρήνες τους. Στο στάδιο αυτό, το έμβρυο μπορεί να μεταφερθεί στη μητριαία κοιλότητα.

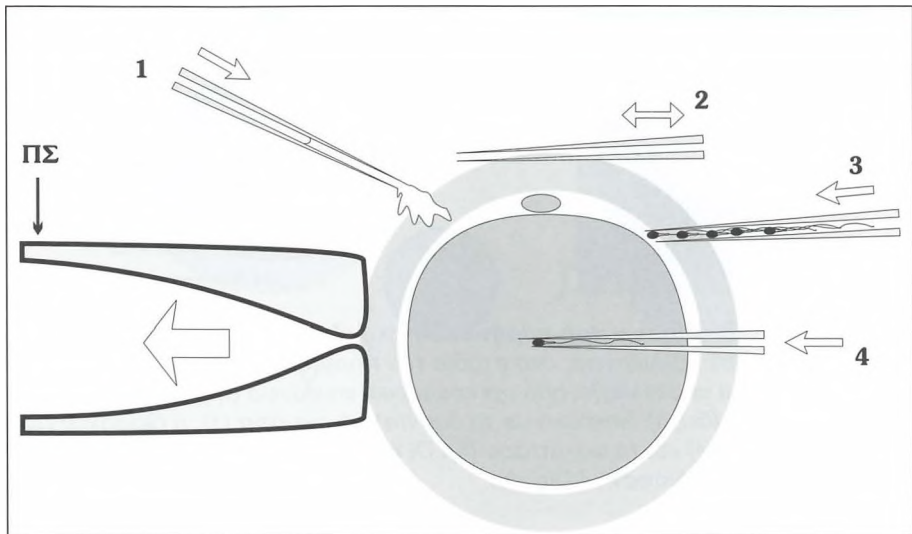
υψηλά (έχουν αναφερθεί μέχρι και 60% επιτυχίας).

Και πάλι, καθοριστικός παράγων είναι η τεχνογνωσία της ομάδος: υψηλά ποσοστά επιτυχίας μέσω ICSI προϋποθέτουν εργαστήρια, τα οποία ήδη έχουν πολύ καλά ποσοστά επιτυχίας κατά την "απλή" IVF.

4. Η μέθοδος της **κρυοσυντηρήσεως** επιτρέπει να διατηρηθούν υπεράριθμα

έμβρυα, τα οποία προέκυψαν από μια προσπάθεια, και να χρησιμοποιηθούν αργότερα εάν η προσπάθεια έχει αποτύχει ή εάν το ζευγάρι επιθυμεί και ένα δεύτερο ή τρίτο παιδί (Σχήμα 6). Τότε, αποφεύγεται η εκ νέου διέγερση των ωθηκών και η ωοληψία, και πραγματοποιείται απλώς μία εμβρυομεταφορά.

Προφανώς στις μέρες μας, η επεκτεινόμενη χρήση της ICSI ελαχιστοποιεί τον

Σχήμα 5. Μικρογονιμοποίηση. Συνοψίζονται οι παραλλαγές των μικροχειρουργικών τεχνικών γονιμοποιήσεως. Το ωάριο συγκρατείται με τη βοήθεια ελαφράς αναρροφήσεως (μεγάλο λευκό βέλος) από μια υάλινη "πιπέττα συγκρατήσεως" (holding pipette, ΠΣ). Οι παραλλαγές είναι: μικροδιάβρωση της διαφανούς ζώνης με όξινο διάλυμα (τεχνική ZD "zona drilling", 1), μηχανική μερική ανατομή της διαφανούς ζώνης με παλινδρομικές κινήσεις μιας υάλινης λεπτής πιπέττας (τεχνική PZD-Partial zona dissection, 2), η εναπόθεση σπερματοζωαρίων υπό τη διαφανή ζώνη (τεχνική SUZI, 3) και ένεση σπερματοζωαρίων στο ωόπλασμα (τεχνική ICSI, 4).

ανδρικό παράγοντα υπογονιμότητας. Η ICSI είναι ωστόσο δαπανηρή, κυρίως λόγω του κόστους του εργαστηριακού εξοπλισμού, αλλά και επειδή προϋποθέτει ότι η γυναίκα θα υποβληθεί στη διαδικασία της IVF.

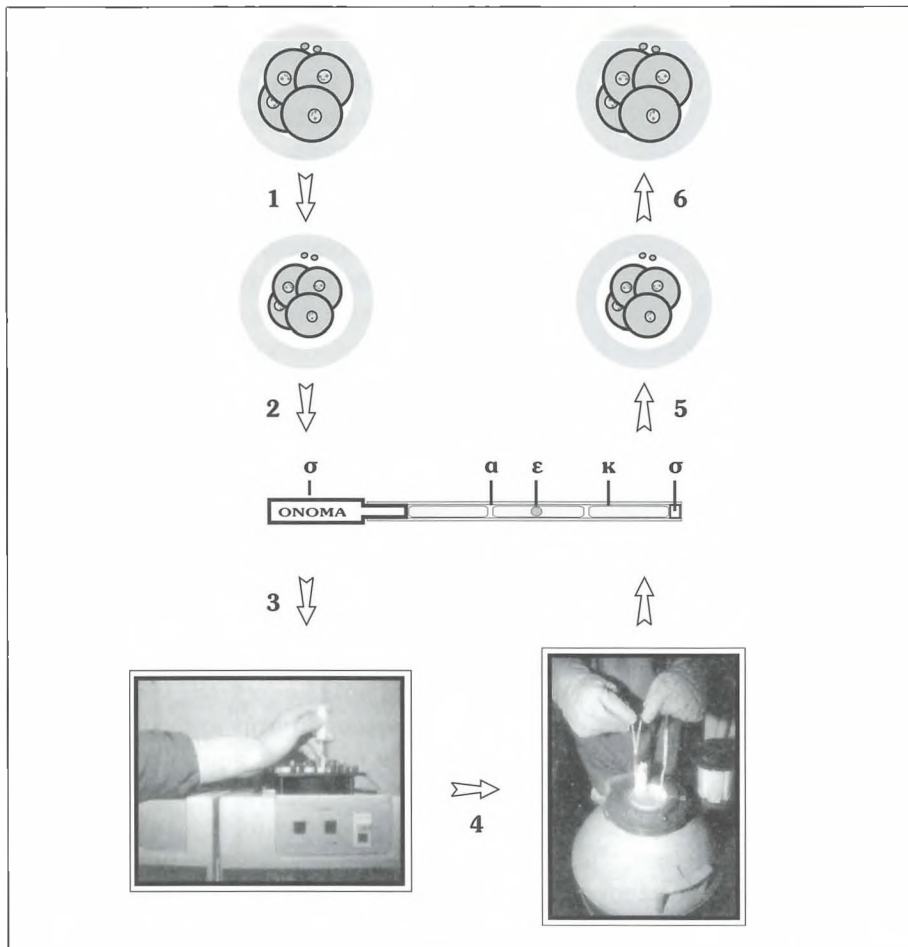
Έτσι, πολλά ζευγάρια αναγκάζονται (ακόμη) να προσφεύγουν στην εναλλακτική, φθηνή λύση: την "ετερόλογη" σπερματέγχυση (τεχνητή γονιμοποίηση με σπέρμα δότη), μια λύση, που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στον άνθρωπο, σε ευρεία κλίμακα, κατά τις δεκαετίες 1950-1960.

Οι πρώτες οργανωμένες "Τράπεζες Σπέρματος" δημιουργήθηκαν κατά τη

δεκαετία του 1970 στην Αμερική και στην Ευρώπη. Στα ειδικά αυτά εργαστήρια το σπέρμα καταψύχεται και συντηρείται σε υγρό άζωτο (-196°C). Το σπέρμα διατηρείται επί εξαμήνο σε καραντίνα, ώστε να ελεγχθεί ο δότης και να ελαχιστοποιηθεί έτσι ο κίνδυνος μόλυνσεως της λίμπριας.

Ειδικά όσον αφορά το AIDS, εκτιμάται ότι ο κίνδυνος μεταδόσεως, εάν ο δότης παραμένει αρνητικός έξι μήνες μετά τη χορήγηση του σπέρματός του, είναι μικρότερος του 1/100.000 και θεωρείται τότε αμελητέος.

Σήμερα υπάρχει ένα διεθνές δεοντολογικό πλέγμα κανόνων, που αφορούν

Σχήμα 6. Κύκλος καταψύξεως-αποψύξεως. Τα έμβρυα τοποθετούνται στο κρυοπροστατευτικό διάλυμα, όπου αφυδατώνονται (1) και στη συνέχεια σφραγίζονται σε παγιέττες (2). Οι παγιέττες έχουν σφραγισμένα άκρα (σ) και τα έμβρυα (ε) βρίσκονται μέσα σε στήλη κρυοπροστατευτικού διαλύματος (κ), που περιβάλλεται από δυο μικρές φυσαλλίδες αέρος (α). Το όνομα του ζευγαριού αναγράφεται ή χαράσσεται στο σφράγισμα. Οι παγιέττες τοποθετούνται ύστερα στο ειδικό μηχάνημα (3) και τέλος στο δοχείο υγρού αζώτου (4), όπου φυλάσσονται. Κατά την απόψυξη, η παγιέττα αναθερμαίνεται, οι άκρες της κόβονται και τα έμβρυα επανατοποθετούνται σε κρυοπροστατευτικό διάλυμα (5), το οποίο αραιώνεται προοδευτικά, ώστε να ενυδατωθούν τα βλαστομερίδια (6). Τα έμβρυα θεωρούνται βιώσιμα, εάν ανακάμψει ένα τουλάχιστον βλαστομερίδιο (το ποσοστό ανακάμψεως υπερβαίνει το 70% κατά μέσον όρο).

την εξεύρεση δωτών, τον ιατρικό έλεγχο τους, τη διακίνηση του σπέρματος και τη στατιστική μελέτη των αποτελεσμάτων της διαδικασίας.

Στην Γαλλία, για παράδειγμα, υπάρχουν 20 ειδικά Κέντρα Κρυσυντηρήσεως (CECOS), που λειτουργούν από το 1973 με μορφή μη κερδοσκοπικών επιστημονικών σωματείων. Η δωρεά σπέρματος γίνεται από ζευγάρι σε ζευγάρι: το σπέρμα προέρχεται υποχρεωτικά από πατέρες, οι οποίοι δεν αμείβονται για τις δωρεές που κάνουν (και είναι επομένως "δωρητές", όχι "δότες"), οι δε σύζυγοί τους καλούνται να συναινέσουν ενυπογράφως στη διαδικασία.

Οι δωρεές παραμένουν ανώνυμες ως προς τους αποδέκτες, αλλά και ως προς τα ίδια τα Κέντρα (οι φάκελλοι των δωρητών είναι απόρρητοι και το προσωπικό των Κέντρων δεν γνωρίζει την ταυτότητα των ανδρών αυτών).

Υπάρχει περιορισμός του αριθμού των κυήσεων, ώστε να περιορίζεται ο κίνδυνος αιμομειξίας μεταξύ τέκνων προερχομένων από τον εκάστοτε δωρητή: μετά τα πέντε παιδιά, το σπέρμα του παύει να χρησιμοποιείται, αλλά διατηρούνται δόσεις του σπέρματός του για το ενδεχόμενο κάποια οικογένεια ληπτών να θελήσει δεύτερο ή τρίτο παιδί.

Τα Γαλλικά CECOS, στα 24 χρόνια ιστορίας τους, έχουν οργανώσει επιτροπές δεοντολογίας στις οποίες συμμετέχουν γυναικολόγοι, γενετιστές, βιολόγοι και ψυχολόγοι και οι οποίες αποφασίζουν για τις δωρεές σε τοπικό και σε εθνικό επίπεδο, μετά από συζήτηση του κάθε περιστατικού.

Περίπου 15% των ζευγαριών-αποδεκτών απορρίπτονται εάν κριθεί ότι ο τρόπος διαβιώσεώς τους δεν τους επιτρέπει να αναθρέψουν παιδιά. Απορρίπτεται,

όμως, μετά από ιατρικό έλεγχο, και το 85-90% περίπου των πιθανών νέων δωρητών. Με το σύστημα αυτό, τα CECOS έχουν καταφέρει να μην μολύνουν ούτε μια γυναίκα, ενώ έχουν πραγματοποιήσει εκατοντάδες χιλιάδες σπερματεγχύσεων. Τα αποτελέσματα του έργου τους καταγράφονται και δημοσιεύονται συγκεντρωτικά κάθε χρόνο σε επιστημονικά περιοδικά.

Οι διαδικασίες της ΙΥΤ αποτελούν παρέμβαση των επιστημόνων στην τεκνοποίηση. Η σημερινή τεχνολογία επιτρέπει μάλιστα την ετεροχρονισμένη διάθεση των γαμετών και των εμβρύων του ανθρώπου, και μάλιστα την επιλογή τους ως προς ορισμένα γενετικά χαρακτηριστικά, γεγονός που... εγκυμονεί κινδύνους².

Τα τελευταία χρόνια πολλές χώρες θέσπισαν νόμους σχετικά με τις διαδικασίες της ΙΥΤ³, επειδή η πρακτική αυτή εγείρει μεγάλα ηθικά θέματα. Έχουν συνεδριάσει επιτροπές, έχουν δημοσιευθεί porίσματα, έχουν γίνει συζητήσεις, έχουν εγγράφως διατυπωθεί κανόνες από τις επιστημονικές εταιρείες και τους διεθνείς οργανισμούς.

Όλα αυτά φαίνεται ότι δεν απασχόλησαν σχεδόν κανένα στην Ελλάδα, ούτε τους ειδικούς, ούτε τους υπογόνιμους πολίτες, ούτε το Κράτος, ούτε τους δημοσιογράφους.

Θεωρούμε ότι η μόνη παρουσία των γαμετών δεν αρκεί για να γίνει ένα παιδί: απαιτείται και η ύπαρξη ενός "γονικού σχεδίου", δηλαδή η ύπαρξη της συνειδητής επιθυμίας του ζευγαριού για τεκνοποίηση, και μάλιστα ως επί το πλείστον με δικούς τους γαμέτες.

Τα υπογόνιμα ζευγάρια εκτός από άριστη ιατρική φροντίδα χρειάζονται και

πλήρη, υπεύθυνη ενημέρωση για διαδικαστικά και τεχνικά θέματα. Οι μέθοδοι τις οποίες εφαρμόζουμε στην ΙΥΤ είναι περίπλοκες και δαπανηρές, μερικές φορές επίπονες και σχεδόν πάντοτε ψυχοφθόρες για το υπογόνιμο ζευγάρι.

Η επιτυχία εξαρτάται ως ένα βαθμό από την τεχνογνωσία των επιστημόνων, αλλά δεν πρέπει να παραβλέπουμε και τη σημασία της ενεργού συμμετοχής του ζευγαριού. Καθημερινά διαπιστώνουμε ότι τα ζευγάρια "που γνωρίζουν" διανύουν το δύσβατο δρόμο τους με μεγαλύτερη ευκολία, ενώ όσοι "αγνοούν" ταλαιπωρούνται περισσότερο.

Το βιβλίο "Το Χρυσό μου Παιδί"⁴ γράφηκε ακριβώς για να καλύψει την έλλειψη ενημέρωσης των ζευγαριών και το χάσμα επικοινωνίας, που τα χωρίζει από τους επιστήμονες. Αποτελεί ένα "χρηστικό οδηγό" της τεχνητής γονιμοποίησης, με αποδέκτες τα υπογόνιμα ζευγάρια και άλλες ομάδες αναγνωστών που ενδιαφέρονται για το θέμα (μαίες, βιολόγοι, ψυχολόγοι, ιατροί που δεν έχουν ειδικευθεί στην αντιμετώπιση της υπογονιμότητας, κ.λπ.).

Είναι το πρώτο σχετικό βιβλίο, που κυκλοφορεί στην Ελλάδα, γραμμένο από Έλληνα επιστήμονα. Στο εκτεταμένο τεχνικό κεφάλαιο περιγράφονται με λεπτομέρειες όλα τα στάδια της δημιουργίας ενός "παιδιού του σωλήνα".

Ένα κεφάλαιο αφιερώθηκε στον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένα τα ειδικά κέντρα τεχνητής γονιμοποίησης σε ξένες χώρες.

Ένα άλλο ακανθώδες θέμα, το οποίο θίγεται στο βιβλίο, είναι η σχετική επιστημονική δεοντολογία και ο έλεγχος της τεχνογνωσίας των ειδικών επιστημόνων, που ασχολούνται με την τεχνητή γονιμο-

Υπερηχογράφημα κυήσεως. Απεικονίζεται ο σάκος κυήσεως, όπως αυτός φαίνεται στο υπερηχογράφημα, στην ηλικία των δέκα εβδομάδων (οκτώ εβδομάδες μετά την εμβρυομεταφορά).

ποίηση στην Ελλάδα. Η εφαρμογή της ΙΥΤ στη χώρα μας δεν ελέγχεται ακόμη από κάποιον επιστημονικό φορέα ή από κάποια ειδική κρατική υπηρεσία. Δυστυχώς, όλα τα κέντρα, που λειτουργούν στην Ελλάδα, είναι ακόμη εκτός νόμου, διότι δεν υπάρχει ειδικός νόμος!

Το βιβλίο περιλαμβάνει μια σύντομη ανασκόπηση των νομοθεσιών οι οποίες ισχύουν ήδη σε άλλες χώρες της ενωμένης Ευρώπης, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στο κοινό να πληροφορηθεί πώς άλλα κράτη αντιμετώπισαν το πρόβλημα και ποιές λύσεις βρήκαν.

Ο μέσος Έλληνας πολίτης δεν φαίνεται να έχει άποψη για τα θέματα αυτά, διότι δεν είναι ενημερωμένος σχετικά και, επομένως, η κοινωνία μας δεν είναι ακόμη σε θέση να διατυπώσει σαφές νομικό πλαίσιο για την οργάνωση και τον έλεγχο της λειτουργίας των κέντρων.

Ο ειδικός νόμος για την τεχνητή γονιμοποίηση στη Γαλλία υπήρξε αντικείμενο πολυετών διαβουλεύσεων μεταξύ των

επιστημόνων, του Κράτους, των ασθενών, των ασφαλιστικών φορέων κ.ο.κ.

Ένας Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Μασσαλίας, στον οποίο είχε ανατεθεί ο συντονισμός του νομοπαρασκευαστικού έργου, δήλωσε ότι για την προετοιμασία του νόμου συνάντησε όλους τους ενδιαφερομένους και μίλησε συνολικά με 2.000 (ναι, δύο χιλιάδες!) άτομα.

Η προσπάθεια ολοκληρώθηκε σε τρία χρόνια, μετά από αναρίθμητες συνεδριάσεις ειδικών επιτροπών βιο-ηθικής, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, μετά από ευρύτατη συζήτηση με τις επαγγελματικές ομάδες που εμπλέκονται στη διαδικασία (ιατροί, εμβρυολόγοι, μαιές, ψυχολόγοι κ.λπ.).

Τί απ'αυτά γίνεται στην Ελλάδα; Δυστυχώς, παρά το υψηλό επίπεδο των θεραπευτικών ομάδων, δεν έχει γίνει ακόμη ούτε μία ουσιαστική δημόσια συζήτηση του θέματος.

Τέλος, δεδομένου ότι η κριτική, από μόνη της, δεν προάγει λύσεις, το βιβλίο περιέχει συγκεκριμένες προτάσεις για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να τεθούν και στην Ελλάδα κανόνες και όρια. Οι προτάσεις αυτές κατατίθενται στη δημόσια συζήτηση, με την ελπίδα να συμβάλουν στην περαιτέρω βελτίωση του έργου το οποίο όλοι μας καθημερινά επιτελούμε: να δίνουμε τη χαρά της τεκνοποίησης σε ζευγάρια, που οι αντιξοότητες της Φύσεως τους την είχαν προσωρινά απαγορεύσει.

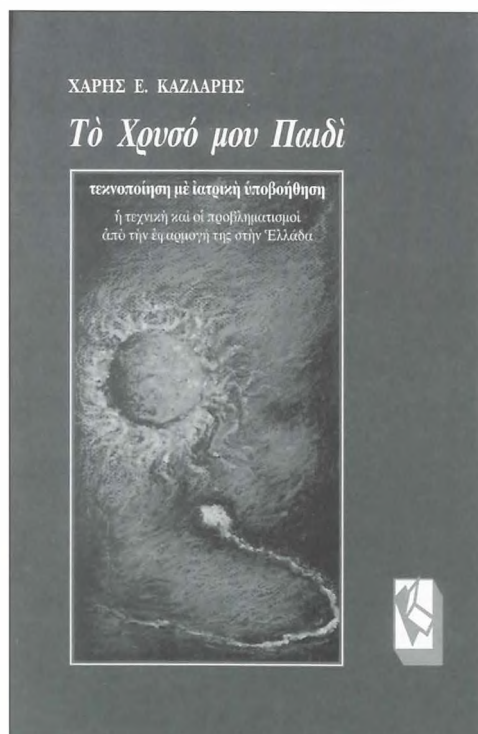
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **WHO:** Manual for the Standardized Investigation and Diagnosis of the Infertile Couple, Cambridge Univ. Press, **1993**.
2. **Testart Jacques:** «Η επιθυμία του γονιδίου». Εκδ. Κάτοπτρο, Αθήνα, **1994**.

3. **Κατράνη Ισμήνη:** «Βιοϊατρικές εξελίξεις και Συνταγματικό Δίκαιο». Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, **1994**.
4. **Καζλαρής Ε. Χάρης:** «Το Χρυσό μου Παιδί»: Τεκνοποίηση με Ιατρική Υποβοήθηση - Η τεχνική και οι προβληματισμοί από την εφαρμογή της στην Ελλάδα. Εκδ. Π. Τραυλός - Ε. Κωσταράκη, Αθήνα, **1996**.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Η κεντρική διάθεση του βιβλίου «Το Χρυσό μου Παιδί», του Χάρη Ε. Καζλαρή, γίνεται από το ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΚΩΣΤΑΡΑΚΗ» Ιπποκράτους 2 - ΑΘΗΝΑ Τηλέφωνο Εκδοτικού Οίκου: 38.14.410.

Η ιατροψυχοκοινωνική προσέγγιση της περιγεννητικής και βρεφικής περιόδου: Προϋπόθεση στην άσκηση Πρωτοβάθμιας Πρόληψης

Μερόπη Μιχαέλη, Κλινική Ψυχολόγος του Ιδρύματος Ερευνών για το Παιδί «Σπύρος Δοξιάδης».

Η ανάγκη προσέγγισης της περιγεννητικής και βρεφικής περιόδου από ιατρική και ψυχοκοινωνική άποψη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο άρθρο αυτό παρουσιάζονται οι βασικές έννοιες, οι οποίες οδηγούν στην ανάγκη να προσεγγίζουμε σήμερα την κύηση, την περιγεννητική και βρεφική περίοδο, όχι μόνο από ιατρική αλλά και από ψυχοκοινωνική άποψη. Η ανάγκη αυτή υπαγορεύεται αφενός μεν από τις νέες δυνατότητες ανθρωπίνης αναπαραγωγής (οι οποίες πολύ συχνά δημιουργούν ηθικά και δεοντολογικά διλήμματα), αφετέρου δε από τη βεβαιότητα των κλινικών ευρημάτων ότι, η εγκυμοσύνη αποτελεί για τη γυναίκα εξελικτική κρίση. Επομένως, αυτό την καθιστά κατ' εξοχήν περίοδο προληπτικής παρέμβασης σε ό,τι αφορά την ψυχοσωματική εξέλιξη του παιδιού που θα γεννήσει.

Εξάλλου, οι σύγχρονες γνώσεις μας σχετικά με τις θεαματικές ικανότητες του νεογέννητου οδήγησαν στη μελέτη της συμβολής του στη δημιουργία των πρώιμων σχέσεων, που θα εγκαθιδρύσει με τα σημαντικά πρόσωπα του περιβάλλοντός του.

Τέλος, αναφέρονται οι καταστάσεις εκείνες οι οποίες μπορεί να υποθηκεύσουν από πολύ νωρίς την ικανότητα των γονέων να υποδεχθούν το παιδί τους και να το εντάξουν στη ζωή τους, επίσης οι καταστάσεις πρώιμης ψυχοπαθολογίας του βρέφους, που εμποδίζουν την αξιοποίηση του δυναμικού του.

Λέξεις ευρητηριασμού: Νεογνική Ψυχιατρική, Ικανότητες του νεογέννητου, Πρόληψη κατά την εγκυμοσύνη.

Δεν έχει περάσει ένας αιώνας από τότε, που ο S. Freud έφερε αναστάτωση στις συνειδήσεις των Ευρωπαίων επιβεβαιώνοντας μεταξύ άλλων ότι, η ψυχική ισορροπία του ενήλικα εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τα βιώματα αλλά και τα τραύματα, που υφίσταται κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του.

Σήμερα υποδεχόμαστε το νεογέννητο σε μια πυρηνική οικογένεια, πολύ συχνά μονογονεϊκή ή ξεριζωμένη από τον τόπο και χώρο καταγωγής της. Μωρά πολύτιμα και σπάνια: Συχνά προγραμματίζεται χρονικά η γέννησή τους, σύμφωνα με την επιθυμία των γονέων τους, ελέγχεται και παρακολουθείται η κύησή τους, σύμφω-

Από το περιοδικό «Το παιδί μου κι εγώ» (τεύχος 21, Ιανουάριος 1997).

να με τεχνικές υπερεξελιγμένες. Και όταν το παιδί δεν έρχεται, όλα τα επιτεύγματα της σύγχρονης μαιευτικής τεχνολογίας μπαίνουν σε λειτουργία για "να το κάνουν να έρθει".

Ως γνωστόν, τόσο η Ελληνική όσο και γενικότερα οι περισσότερες Ευρωπαϊκές κοινωνίες αντιμετωπίζουν έντονο δημογραφικό πρόβλημα. Παρ' όλα αυτά, τα σύγχρονα ζευγάρια διεκδικούν πεισματικά την απόκτηση ενός παιδιού, μέσω των δυνατοτήτων που τους παρέχει η σύγχρονη ιατρική τεχνολογία της αναπαραγωγής.

Όπως δείχνουν οι έρευνες των τελευταίων 20 ετών, οι ικανότητες του νεογέννητου είναι πολυάριθμες, πολύπλοκες και εντυπωσιακές, ήδη από τη στιγμή της γέννησής του αλλά και πριν από αυτήν.

Ακολουθώντας το παράδειγμα των ηθολόγων, ο Bowlby πρώτος απέδειξε ότι η δημιουργία ενός πολύ στενού αρχικού δεσμού ανάμεσα στο βρέφος και τη μητέρα του ή ένα άλλο μόνιμο και σταθερό

πρόσωπο, που φροντίζει το μωρό, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή εξέλιξή του κατά τη βρεφική περίοδο, αλλά και για τις μετέπειτα σχέσεις, που θα αναπτύξει το παιδί με το περιβάλλον του.

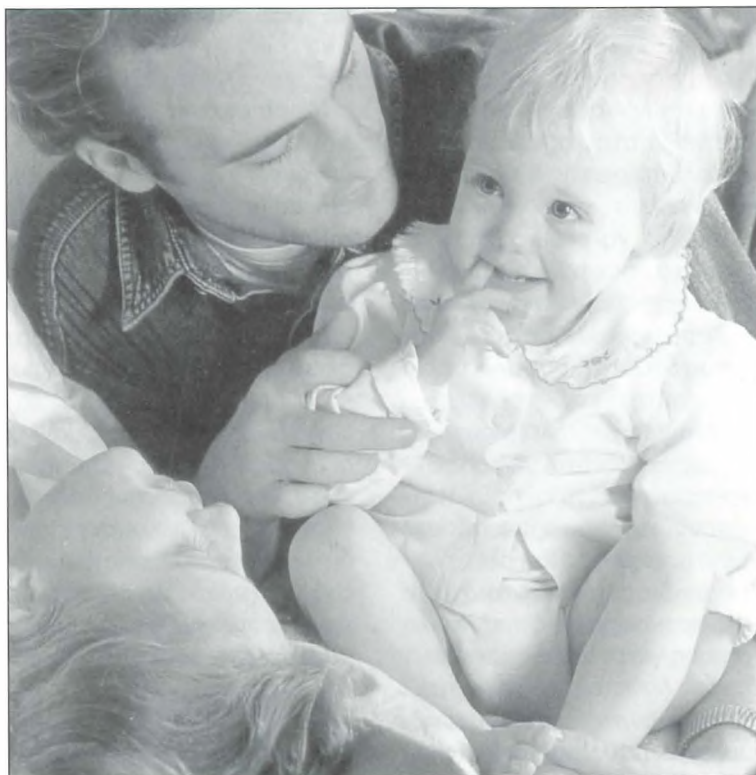
Η πορεία των κλινικών ερευνών γύρω από τις βάσεις της ψυχικής ζωής του ανθρώπου, οδήγησε και στη μελέτη της ψυχικής λειτουργίας της γυναίκας κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και της λοχείας.

Πρόκειται για μια πραγματική εξελικτική κρίση, όπως η εφηβεία. Κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης υπάρχει μια σημαντική κινητοποίηση (και όχι κατασπατάληση) ψυχικής ενέργειας. Είναι μια διεργασία που θα οδηγήσει τη μητέρα σε νέες δυνατότητες, καθώς και στην απόκτηση μιας νέας ταυτότητας.

Ο ψυχικός κόσμος της γυναίκας κατά την εγκυμοσύνη είναι εύπλαστος, διότι αναζωπυρώνονται τότε παλιές άλυτες συγκρούσεις, της μητέρας, σε σχέση με τις δικές της πρώιμες και στενές σχέσεις, οι οποίες παραμένουν άλυτες, σε λανθάνουσα κατάσταση. Στο σημείο αυτό ακριβώς εντοπίζεται και η μεγάλη σημασία και αποτελεσματικότητα, που έχει η οποιαδήποτε θεραπευτική μας παρέμβαση κατά την περίοδο αυτή.

Η ευπλαστότητα στην ψυχική λειτουργία των γονέων αλλά και του βρέφους, κατά τους πρώτους μήνες της γνωριμίας τους, αλλά και η επιθυμία των γονέων να κάνουν ό,τι το καλύτερο για το παιδί τους, κινητοποιούν τεράστιες και άγνωστες μέχρι τότε δυνάμεις αλλαγής στους γονείς.

Αντικρίζοντας το πλούσιο δυναμικό του παιδιού του, είναι σαν να ξαναβρίσκει ο γονέας αυτό που θα μπορούσε να ήταν ο ίδιος και να ξεκινά πάλι μια πορεία, που είχε διακοπεί. Για το λόγο αυτό η βρεφική ηλικία αποτελεί την κατ' εξοχήν περίο-

Από το περιοδικό «Το παιδί μου κι εγώ» (τεύχος 29, Δεκέμβριος 1996).

δο προληπτικής παρέμβασης σε ότι αφορά την εξέλιξη του παιδιού και θεραπευτικής παρέμβασης σε ότι αφορά τις μεγάλες δυνατότητες αλλαγής, που υπάρχουν στους γονείς.

Το μωρό με τις πρώιμες ικανότητές του (όταν αυτές είναι ακέραιες) θα αποδώσει στους γονείς του το ρόλο τους, εγκαθιδρύοντας μαζί τους ένα σταθερό, συνεχή και ασφαλή δεσμό.

Κάτι τέτοιο, όμως, επιβάλλει να γνωρίσουμε και τις ικανότητες των γονέων, την ιστορία τους και τα στοιχεία που τη σημάδεψαν, τα οποία μέσα από τον κίνδυνο να επαναληφθούν, στη σχέση τους με το παιδί τους, βαραίνουν και υποθηκέυουν την εξέλιξή του.

Οι έμφυτες ικανότητες του βρέφους, οι ικανότητες των γονέων και η ιστορία τους, οι ικανότητες όλων όσων θα παρέμβουν ήδη από την εγκυμοσύνη του παιδιού, που θα γεννηθεί, οι ικανότητες (η οργάνωση) του κοινωνικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο έρχεται το μωρό, όλα αυτά θα αλληλεπιδράσουν δυναμικά, με τρόπο τέτοιο, ώστε να μην είναι απλώς αθροιστική η επίδρασή τους.

Όμως, δυστυχώς, δεν συμβαίνει πάντα η γέννηση ενός παιδιού να είναι συνώνυμη με την πραγματοποίηση των ονείρων και των προσδοκιών, που είχαν οι γονείς του γι' αυτό: Δυσμορφίες, συγγενείς ανωμαλίες, προωρότητα, αναπηρία.

Μια μακριά λίστα από πιθανές κλινικές

εικόνες που έρχονται σε σύγκρουση, όχι μόνο με τα όνειρα των γονέων, αλλά και με το αίσθημα παντοδυναμίας των γιατρών και νοσηλευτών, καθώς και με την κοινωνική δυσανεξία στην ασθένεια, την αναπηρία και γενικότερα την "έλλειψη".

Στις παραπάνω περιπτώσεις οι προσπάθειές μας θα πρέπει να επικεντρωθούν στην όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη υποστήριξη των γονέων, ώστε να "υποδεχθούν και να αποδεχθούν" αυτό το παιδί, να ξεπεράσουν το πλήγμα, που αποτελεί γι' αυτούς τούτη η γέννηση, καθώς και τις ενοχές τους, που ακολουθούν.

Αυτή η υποστήριξη και "συνοδεία" των γονέων είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για να μπορέσουν οι ίδιοι να στηρίζουν το παιδί τους, ώστε να αναπτύξει όλες του τις δυνατότητες.

Υπάρχουν όμως και πολλές περιπτώσεις όπου, αν και η γέννηση γίνεται κάτω από τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για το βρέφος και τους γονείς του, όμως, πολύ σύντομα εγκαθίσταται μια πρώιμη ψυχοπαθολογία: Δυσαρμονία στις σχέσεις του με τη μητέρα: Επικοινωνία που στηρίχθηκε από πολύ νωρίς σε μια παρεξήγηση, δίνοντας έτσι το χαρακτήρα της στη σχέση μητέρας-βρέφους. Ψυχοσωματική παθολογία στο βρέφος (κωλικοί, διαταραχές ύπνου, άσθμα, διαταραχές στη διατροφή κλπ., ψυχικές δυσλειτουργίες με σωματική έκφραση).

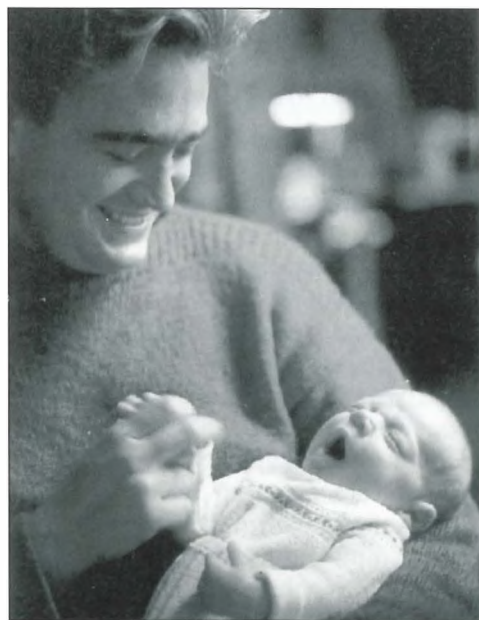
Ακόμη, ο πρώιμος αυτισμός ή οι οικογένειες που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να κακοποιήσουν το παιδί τους.

Η ψυχοπαθολογία του βρέφους είναι μια καινούργια επιστήμη, που είναι τεράστια αλλά και σε πλήρη εξέλιξη, αφορά δε πάρα πολλούς κλάδους κλινικούς και ερευνητικούς. Η μεγάλη πρόκληση αλλά ταυτοχρόνως και η απαίτηση, που επιβάλλεται, είναι ο εις βάθος προβληματισμός μας γύρω από τα τεράστια ηθικά προβλή-

ματα και διλήμματα που δημιουργήθηκαν, από τη στιγμή που αρχίσαμε να ρίχνουμε ένα καινούργιο βλέμμα στα βρέφη.

Μωρά σπάνια και ακριβά, (πολύ συχνά προϊόντα των εργαστηρίων), μωρά που έρχονται ενάντια σε οποιοδήποτε εμπόδιο και με οποιαδήποτε τιμή, γιατί ακόμη σήμερα θεωρούμε ότι μόνο έτσι ολοκληρώνεται ο βιολογικός κύκλος των ανθρώπων.

Είναι όμως καιρός να αρχίσουμε να σκεπτόμαστε και για τα δικαιώματα του κάθε παιδιού ξεχωριστά, όχι απλώς να είναι σωματικά υγιές αλλά και να μπορέσει να επενδυθεί με την αγάπη και φροντίδα των γονιών του πριν ακόμη τη γέννησή του, αλλά και μετά από αυτήν. Το δικαίωμα του κάθε παιδιού να γίνει σεβαστή η ιστορία του, δηλαδή η ιστορία των γονέων του, αλλά και να αξιοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό το δυναμικό του.

Από το περιοδικό «Το παιδί μου κι εγώ» (τεύχος 21, Ιανουάριος 1997).

Λαογραφικό Λεξικό της Ελληνίδας Μамής

Δρ Χρίστος Θ. Οικονομόπουλος, Παιδοχειρουργός.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ανοιχτή, η, 1) η λεχώνα τις πρώτες σαράντα ημέρες, από τον τοκετό μέχρι το σαραντισμό, 2) η γυναίκα ελευθερίων ηθών.

ανόματο, το, το αβάφτιστο παιδί, λέγεται και Δράκος ή Δρακούλης.

αντιβασκάνια, τα, τα φυλαχτά κατά της βασκανίας: ματόπετρες, λιβάνι, μονόλοβο σκόρδο, σταυροί, πεταλάκια, κοχύλια της θάλασσας κλπ.

αντίγλωσσο, το, ο βραχύς χαλινός της γλώσσας ή γλωσσοδέτης στο νεογνό. Τον κόβει η μαμή ή ο ιερέας με ψαλιδάκι για να μιλήσει γρήγορα και καθαρά το παιδί. Λέγεται και γλωσσόδεμα.

αντιδερόψιχα, τα, τα ψιχάλια του αντίδωρου. Τα ρίχνουν η μαμή ή η μάνα επάνω στα μαλλιά των κοριτσιών για να κάνουν πολλά παιδιά.

αντίκομμα, το, ο φόβος της εγκύου όταν περνάει ξαφνικά από εμπρός της φίδι, λαγός ή σκύλος.

αντικρατούσες, οι, οι δύο πλαγιομαμές, βοηθοί της κυρίως μαμής, που αντικρατούσαν την επίτοκο. Τις λένε και «δυναμόχερες». Συνήθως είναι πολύτεκνες μητέρες.

αντιπροσωπίδα, η, η αμνιακή μεμβράνη που περιβάλλει το πρόσωπο του εμβρύου. Τη βγάζει η μαμή με προσοχή για να μην πάθει στραβισμό το παιδί και τη δίνει στη μάνα, η οποία την φυλάει γιατί είναι το τυχερό του, π.χ. στο σχολείο πηγαίνει καλά και στα δικαστήρια αθλώνεται. Πιστεύουν ότι όταν η μαμή τραβήξει

απότομα την αντιπροσωπίδα, που λέγεται και τσίπα ή φιλοπροσωπίδα, τότε το παιδί γίνεται αλλοίθωρο.

αντιφώνισμα, το, κατά τον τοκετό η μαμή σηκώνει ψηλά το νεογέννητο και ρωτά: «Τίνος είναι το παιδί;». Τότε η μάνα της επιτόκου μαζί με τις παραστεκούμενες (παραμαμές) αντιφωνούν και λένε: «Της Παναγίας και του Χριστού».

αντίχριστο, το, το παιδί που θα γεννηθεί το δωδεκάημερο των Χριστουγέννων, γιατί πιστεύουν ότι η σύλληψή του έγινε του Ευαγγελισμού.

αντιψύχι, το, το αναρρωτικό φάρμακο που δίνει η μαμή στη λεχώνα.

αντράκι, το, τρυφερή έκφραση της μαμής προς το νεογέννητο αγόρι όταν παρίσταται στη γέννα ο πατέρας, ο οποίος φιλοδωρεί γενναία τη μαμή. «Να σου ζηήσει το αντράκι σου».

αντρειοχόρταρο, το, ο αμάραντος. Το τρώνε οι γυναίκες που θέλουν να κάνουν έκτρωση ή να μείνουν στείρες. «Όσες μανάδες τόφαγαν, καμιά παιδί δεν κάνει».

αντρειωμένος, ο, το παιδί που θα γεννηθεί κι έχει μια τούφα τρίχες στον αυχένα ή στην ουρά λέγεται αντρειωμένο (παιδί με διαστηματομυελία και μηνιγγοκήλη). Η μαμή παίρνει τη μάνα του, τριών ημερών λεχώνα και το διαλαλεί στα όρη: «Ακούστε όρη, βουνά, λαγκάδια, γεννήθηκε ένας αντρειωμένος· δώστε του τα χρόνια σας, φυλάτε τη ζωή του, όπως είστε και σεις αθάνατα». Αυτό γίνεται σε ελαφρές μορφές μηνιγγοκήλης. Αν είναι βαριάς

μορφής το σπηλιώνουν σε σπήλαιο και το αφήνουν να πεθάνει.

αντρογεννάτη, η, η μάνα που γεννάει εναλλάξ αρσενικά και θηλυκά.

απαλετικό, το, το μαλακτικό φάρμακο που δίνει η μαμή στη λεχώνα.

απαλό, το, η μεγάλη προσθία πηγή της κεφαλής του βρέφους. Λέγεται και «βρέγμα». Η μαμή βάζει επάνω πλυμένα ζεστά μαλλάκια αρνιού όταν το παραδίνει στη μάνα του μετά τον τοκετό, για να είναι ήρεμο και γερό.

απαντήματα, τα, η ανεπιθύμητη συνάντηση μιας εγκύου ή θηλάζουσας μάνας. Τα εξορκίζουν.

απαντοχή, η, η προσδοκία των εμμήνων. Το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο εμμήνων. «Πάνω στην απαντοχή μου γκαστρώθηκα».

απανωπόδαρα, η μαμή απαγορεύει στην εγκύο να κάθεται με το ένα πόδι επάνω στο άλλο.

απάρθvena, τα, τα κορίτσια της προεφηβικής ηλικίας, 9-12 ετών. Λέγονται και αιεπάρθvena. Η μάνα τους τα πηγαίνει στη μαμή τη γιορτή της Ζωοδόχου Πηγής και η μαμή τους κάνει ξόρκια και καθαρμούς, για να μην έχουν δυσμηνόρροια στην εφηβεία. «Ζωή» λέγονται στη γλώσσα της μαμής και τα έμμηνα. Όταν η γυναίκα δεν έχει έμμηνα είναι στείρα. Η μαμή πιστεύει ότι η Ζωοδόχος Πηγή βοηθάει τα κορίτσια ώστε να έρθουν φυσιολογικά τα έμμηνά τους.

απήγανος, ο, ιαματικό και μαγικό βότανο της μαμής. Μ' αυτό η μαμή φτιάχνει φυλαχτό για την εγκύο και το νεογέννητο. Επίσης είναι βότανο εμμηναγωγό και εκτριωτικό, για εθελουσία έκτρωση. Είναι ακόμα καθαρτικό για τη λοχεία.

απίκρατη, η, η λεχώνα όταν την τρίτη ημέρα η μαμή της βάζει στις μασχάλες της δυο ζεστά καρβέλια ψωμί για να κατεβάσει απίκραντο (γλυκό) γάλα.

απίτσαγο, το, το ακόρεστο και λαίμαργο βρέφος, που βυζαίνει τη μάνα του περισσότερο χρόνο, ιδίως τις πρώτες σαράντα ημέρες από τον τοκετό.

απλόχωρος, ο, το θυλάκιο που προσπίπτει με το αμνιακό υγρό στον τοκετό. «Έσπασε ο απλόχωρος».

αποβάλλω, όταν η εγκύος γυναίκα χάσει το έμβρυο (αποβολή).

αποβαλλωσιάρικο παιδί, το, το βρέφος που γεννήθηκε από πρόωρο τοκετό.

απόβαρση, η, η αποβολή του εμβρύου.

αποβαρσάρικο, το, το πρόωρο βρέφος, συνήθως μικροκαμωμένο και καχεκτικό.

αποβολή, η, η απόρριψη του εμβρύου, η έκτρωση, η άμβλωση.

αποβυζαστάρι, το, το τελευταίο παιδί της μάνας.

αποβύζι, το, το τελευταίο τέκνο. Λέγεται και στερνοβύζι.

απογαλακτίζω, παύω να τρέφω το βρέφος με μητρικό γάλα, αποκόπτω.

απογαλίζω, αποκόπτω το βρέφος από τους μαστούς, αποθηλάζω, απογαλακτίζω.

απογέννημα, το, το παιδί που γεννήθηκε πρόωρα και είναι το τελευταίο μιας πολυτόκου.

απογεννήτης, ο, το τελευταίο παιδί της μάνας καθώς και το πρόωρο και μικρόσωμο βρέφος.

απόδεμα, το, η μαγική πράξη που εμποδίζει το νεόγαμτρο να πράξει τα συζυγικά του καθήκοντα την πρώτη νύχτα του γάμου· ρήμα: αποδένω (ορχιπέδη). Συνήθως πηγαίνουν το γαμπρό στη μαμή, που ξέρει να ξαμποδένει, ή σε ειδικό ξαμποδευτή. Λέγεται και αμπόδεμα ή δέμα ή δέσιμο.

απόζηλο, το, η είσοδος στο δωμάτιο της λεχώνας μετά τη δύση του ηλίου. Απαγορεύεται από τη μαμή, γιατί η λεχώνα είναι «επιζηλη» και αρρωσταίνει εύκολα.

απόκαμα, τελείωσα να γεννώ παιδιά, αποκάμνω, έπαυσα να τίκτω.

αποκόβω, απογαλακτίζω. «Πότε θα αποκόψεις το παιδί?».

αποκοίλι, το, η πρόπτωση της κοιλίας μετά από πολλούς τοκετούς.

αποκολιστέρι, το, το απογαλακτισμένο βρέφος.

απόκομμα, το, ο απογαλακτισμός. Μετά από έξι μήνες ή ένα χρόνο με τη βοήθεια της μαμής αποκόπτουν το παιδί από το θηλασμό, με απλούς, αβλαβείς και ακίνδυνους τρόπους. Θέτουν πικρές ουσίες στη θηλή του μαστού, όπως κινίνο, αλόη, αλάτι με καφέ, μέλι με πιπέρι, για να αηδιάσει. Επίσης, βάζουν δέρμα ζώου για να φοβηθεί το βρέφος και να αποστραφεί το στήθος.

αποκοπαρούδι, το, το βρέφος που απογαλακτίσθηκε.

απόκοτο, το, το τελευταίο παιδί της μάνας. Η δε μάνα λέγεται απόκοτη.

αποκοψιάρης, ο, το βρέφος που αποθήλασε. Λέγεται και αποκοψιάρικο.

απόκοψη, η, ο απογαλακτισμός. «Έχω κάνει απόκοψη». «Το έχω αποκομμένο».

αποκοψιάρικο, το, το παιδί ηλικίας ενός έτους, που συνήθως το απογαλακτίζουν, το αποκόπτουν από το βυζί.

αποκτυπημένο, το, το γάλα της μάνας που πάσχει από μαστίτιδα.

απολησμονόχορτο, το, είδος αμάραντου, που έχει τη δύναμη να φέρει λήθη στον πρώιμο έρωτα των κοριτσιών. Δίνεται από τη γριά Μπάμπω για να μη μελαγχολήσουν και αυτοκτονήσουν.

απομεινάρι, το, το τελευταίο παιδί μεγάλης μάνας.

απομεσώρουχα, τα, όλα τα λευκά εσώρουχα της εγκύου γυναίκας (πουκάμισο, μπουστος, βράκα, μεσοφούστανο).

απομύρισμα, το, το βαμβάκι με έλαιο της κανδήλας, με το οποίο αποσπογγίζει η μαμή την ιερά εικόνα της Παναγίας ή του Αγίου Ελευθερίου και σταυρώνει την επίτοκο σε δυστοκία για καλή

λευτεριά. Λέγεται και απόμυρο.

απονιψίδια, τα, τα απονιψίδια, δηλαδή το νερό που πλένει η μαμή τα χέρια της από τη γέννα. Τα πίνουν οι στείρες για να συλλάβουν παιδί.

απόξυσμα, το, το στερνοπαιδί.

αποξώρουχα, τα, τα εξωτερικά ρούχα της εγκύου γυναίκας (η φούστα, ο σάκος, η ποδιά, οι κάλτσες).

αποπαιδωμένη, η, η γυναίκα που έχει τελειώσει τις γέννες της, αυτή που σταμάτησε να κάνει παιδιά. Αποπαίδωσα= έπαυσα να τίκτω άλλα παιδιά.

απόρριμα, το, το έκτρωμα, το εξάμβλωμα από τη μήτρα.

απορρίχνω, αποβάλλω το έμβρυο.

αποσαραντίδια, τα, το γεύμα που παραθέτει η μάνα της λεχώνας στο σπίτι της μετά το σαραντισμό, προς τιμή της μαμής και της λεχώνας και κατά το οποίο η μαμή μαζί με τη μάνα της τής δίνουν τις ορμήνιες για το βρέφος, το θηλασμό, το πλάγιασμα με τον άνδρα, τις αδιαθεσίες του βρέφους κλπ.

αποσαραντίδι, το, το ισχνό και καχεκτικό παιδί.

αποσαραντίζω, συμπληρώνω τις σαράντα ημέρες από τον τοκετό και πηγαίνω με το βρέφος και με τη συνοδεία της μαμής και της μάνας να πάρω την ευχή του ιερέα.

αποσκαμός, ο, η βασκανία της λεχώνας και του βρέφους.

αποσπόρι, το, το απογέννη, το τελευταίο παιδί, το αποβύζι, το υστερότοκο τέκνο.

αποσπορίδι, το, το μικρόσωμο και καχεκτικό παιδί, συνήθως αυτό που γεννιέται τελευταίο, το αποσπόρι.

αποσουύγκαρο ή σουγκάρι, το, το τελευταίο παιδί της μάνας.

αποστραγγίδι, το, το υστερότοκο τέκνο.

αποσυνάζω, ετοιμάζω το νεογέννητο, το σπαργανώνω μετά τη γέννα (πράξη της μαμής).

αποχτυπημένη, η, η στείρα γυναίκα, η οποία στερείται της εκτίμησης που χαίρουν οι άλλες γυναίκες ως μητέρες.

αποψιλίδια, τα, τα υπολείμματα του φαγητού της εγκύου.

αραποσιτογένεια, τα, ο θύσανος (τα μουστάκια) του αραποσιτιού. Το αφέψημά του είναι άριστο διουρητικό στη λοχεία (φάρμακο της μαμής).

Αραραδιανή, η, φανταστικός δαίμων, που κλέβει τα νεογνά από την κούνια πριν σαραντίσουν.

αραρούτι, το, το πρώτο φαγητό του βρέφους μετά τον απογαλακτισμό (ρύζι, αλεύρι και γάλα).

αραχνόγκαστρη, η, η γυναίκα που συνεχώς αποβάλλει (καθ' έξιν αποβολές).

αραχνοσφόντυλο, το, ιστός αράχνης μαζεμένος σαν σφοντύλι. Το βάζει η μαμή για αιμοστατικό σε ρήξη του περινέου.

άργασμα, το, το πλύσιμο των έξω γεννητικών οργάνων της λεχώνας από τη μαμή μετά τον τοκετό με χλιαρό νερό, όπου έχει βράσει φύλλα βαλανιδιάς, δάφνης, δενδρολίβανου, μυρτιάς κλπ. Ρήμα: αργάζω.

αργένα, η, η γυναίκα που δεν έχει παιδί.

αργία, η, οι αργίες ημέρες για τη μαμή είναι όλες οι Θεομητορικές γιορτές, η γιορτή του Αγίου Ελευθερίου και του Αγίου Στυλιανού. Τις ημέρες αυτές η μαμή αποφεύγει κάθε εργασία.

αργοκοίλι, το, η δυστοκία της επιτόκου.

αριστερό, το, το αριστερό πλευρό του βρέφους που πρωτοθλάζει θεωρείται από τη μαμή ότι είναι του διαβόλου. Γι' αυτό μετά το θηλασμό συνιστά στη μάνα να το πλαγιάζει μόνο δεξιά, γιατί αριστερά θα πάθει πνιγμονή. (Αυτό λόγω εισροφής από τον αεροθάλαμο του στομάχου, που βρίσκεται αριστερά).

αρκουδάκι, το, το βρέφος που βαδίζει με τα γόνατα και τα χέρια. Αρκουδίζω = βαδίζω με τα τέσσερα ή μπουσουλίζω.

αρμένιασμα, το, η ψυχική, πνευματική και σωματική διαταραχή της λεχώνας. Είναι η ψύχωση της λοχείας. Λέγεται και ξαρμένιασμα ή ξαρμόνιασμα. Τη θεραπεύει ειδική γριά Μπάμπω, που λέγεται ξαρμε-

νίστρα, με αρμένια (άνθη χαμομηλιού) και κενταύριο (Κένταυρος κύανος) και τη φυλάει η μαμή 40 ημέρες να μη μιλήσει στον κόσμο. Η μαμή για το ξαρμένιασμα αμείβεται μόνο με άσπρα (ασημένια) νομίσματα ή με φλουριά.

αρμενίζω, πάσχω από ψύχωση της λοχειάς. Λέγεται και αρμενιάζω.

αρμενοβάφτιση, η, η επείγουσα βάφτιση του βρέφους από τη μαμή όταν η μάνα πάθει αρμένιασμα (ψύχωση της λοχειάς), για να μην προλάβει να πνίξει το νεογνό αβάφτιστο, οπότε το κρίμα το έχει η μαμή. Μόλις η μαμή το καντηλοβαφτίσει το απομακρύνει από τη μάνα. Το φροντίζει η μαμή μαζί με τη γιαγιά.

αρμενόπετρα, η, βράχος με μεγάλη τρύπα σε βουνό, μέσα από την οποία η μαμή περνά σαράντα φορές τη λεχώνα που αρμενιάστηκε, για να θεραπευθεί από το αρμένιασμα (ψύχωση λοχειάς).

αρμενόψωμο, το, το ψωμί που ψήθηκε πρώτη φορά σε φούρνο, που άναψε για πρώτη φορά. Το δίνει η μαμή για να μην ισκιωθεί η λεχώνα και πάθει αρμένιασμα (ψύχωση λοχειάς).

αρμεχτήρι, το, μικρό ξύλινο κύπελλο της μαμής, με το οποίο αρμέγει από τη λεχώνα το πρώτο γάλα (κολάστρα) όταν η λεχώνα έχει περισσογαλιά, για να μην πάθουν συμφόρηση οι μαστοί της (πρόληψη μαστίτιδας, γαλακτοφορίτιδας).

αρμήνεις, οι, οι συμβουλές της μαμής και της μάνας προς τα κορίτσια όταν «βυζώνουν», δηλαδή όταν τους έρθουν τα πρώτα έμμηνα. Επίσης και προ του γάμου η μαμή δίνει αρμήνεις.

αρνάκι, το, το αρτιγέννητο, το παιδί των πρώτων 24 ωρών, που είναι ήσυχο και κλαίει φυσιολογικά όταν πεινάει. Η μαμή όταν βάζει το μωρό στην αγκαλιά της μάνας της λέει: «Σου δίνω παιδί-αρνί, παιδί-αρνί, παιδί-αρνί» τρεις φορές, για να είναι ήσυχο σαν αρνάκι. Το κλαψάριο

από κακοπάθημα στον τοκετό αρτιγέννητο το λένε «κατοικάκι» και δεν είναι τιμητικό για τη μαμή.

άρνεμα, το, η καταπράυνση, από τη μαμή, του νεογνού που κλαίει, το ηρέμισμα.

άρνηση, η, η άμβλωση ή η θεληματική στείρωση.

αρνιακό, το, η συνεχής κραυγή του νεογνού όταν ζητάει να θηλάσει τη μάνα του.

Αρπάχτρα, η, φανταστικό τέρας που θανατώνει τις λεχώνες. Προσωποποίηση της εκλαμψίας και του επιλόχειου πυρετού.

αρρενογονία, η, η γέννηση αγοριών. Εορτάζεται με πανηγυρισμούς και πυροβολισμούς, η δε μαμή πληρώνεται γενναία από τον πατέρα.

αρρενοτοκία, η, η γέννηση αγοριού.

αρσενικοβότανο ή σερνικοχόρταρο, το, βότανο με δύο βολβούς, καυλόν και φύλλα, σαν πρόσωπο παιδιού. Πιστεύουν ότι όταν το φάει η γυναίκα θα γεννήσει αρσενικό παιδί. Είδος άγριας ορχιδέας.

αρτύνομαι, καταλύω τη νηστεία, κρεοφαγώ. Η μαμή επιβάλλει στη λεχώνα να καταλύει τη νηστεία.

αρφανός, ο, ο ορφανός, αυτός που δεν έχει μάνα ή πατέρα. Στη γλώσσα της μαμής το παιδί, που έχασε τη μάνα του στον τοκετό ή τη λοχεία.

αρχαρία, η, η γυναίκα που κυοφορεί για πρώτη φορά και είναι άπειρη από εγκυμοσύνη. Συνήθως της παραστέκονται η μαμή, η μάνα της και άλλες επιτυχημένες μητέρες.

αρχοντογεννημένος, ο, ο νέος, ο ευγενής και πλούσιος, γόνος αρχοντικής οικογένειας.

αρρώγιστο, το, το βρέφος που δεν θήλασε.

αρρωσταίνω, γίνομαι άρρωστη, ασθενώ (σε επιπλοκές της λοχειάς). Η μαμή θεωρεί τη γέννα φυσιολογική πράξη, ενώ τις επιπλοκές τις κατατάσσει στις αρρώστιες. Η μαμή φοβάται πολύ τις αρρώστιες της

λεχώνας, γι' αυτό τη φυλάει και της συμπαραστέκεται τις πρώτες σαράντα ημέρες από τη γέννα.

ασαράντιστη, η, η λεχώνα που δεν έχει συμπληρώσει σαράντα ημέρες από τον τοκετό και δεν έχει πάρει ακόμα την ευχή του σαραντισμού από τον ιερέα. Υπάρχουν πολλές προφυλάξεις από τη μαμή για την ασαράντιστη.

ασαράντιστο, το, το βρέφος ηλικίας κάτω των σαράντα ημερών.

ασβεστόνερο, το, το διήθημα ακράτου ασβέστου μέσα σε νερό. Το δίνει η μαμή σε περίπτωση διάρροιας της λεχώνας.

ασβολομένη, η, η λεχώνα που προσεβλήθη από αόρατα κακά πνεύματα (ψύχωση λοχείας).

ασημόπαιδα, τα, τα αργυρά τάματα σε μορφή σπαργανωμένου νεογνού, που αφιερώνει η μάνα όταν επιζήσει το παιδί σε δυστοκία ή κάποια βαριά αρρώστια.

ασήμωμα, το, το τάμα με το οποίο ασημώνουν την εικόνα της Παναγίας ή του Αγίου Ελευθερίου, σε καλή έκβαση της γέννας επί δυστοκίας.

ασημώνω, δωρώ, προσφέρω αργυρό νόμισμα ή κόσμημα στη γέννηση, στη βάφτιση ή στο γάμο. Όσοι από τους συγγενείς επισκέπτονταν τη λεχώνα συνήθιζαν

να θέτουν πλησίον του αρτιγέννητου ένα αργυρό νόμισμα, που το λέγανε «ασήμωμα». Στα λούσματα του νεογνού, την τρίτη ημέρα, η μάνα και οι συγγενείς ασημώνουν τη σκάφη με το νεογνό. Τα χρήματα τα παίρνει η μαμή για αμοιβή.

ασθενής, η, η άρρωστη από μελαγχολία λεχώνα.

άσθενο, το, το ευτραφές υγιές βρέφος.
ασπροματισμένη, η, η λεχώνα που έφτασε στο τέλος της από ακατάσχετη αιμορραγία. Επίσης, ασπροματισμένο λέγεται το παιδί που γεννιέται με λευκή ασφυξία. Η μαμή παρακαλεί και προσεύχεται: «Παναγία, τρέξε και βοήθα, ασπρομάτισε το παιδί».

ασπρομπούγαδο της κόρης, το, η πρώτη μπουγάδα της κόρης με την επίβλεψη της μάνας και της μαμής, μετά τα πρώτα της έμμηνα. Τη συμβουλεύουν να μελετά άσπρα πράγματα, π.χ. φουστανέλα, γάλα κλπ. για να ...γίνει άσπρη η μπουγάδα.

ασπρονυχίες, οι, οι λευκές κουκκίδες στα νύχια του παιδιού. Πιστεύουν ότι: αν είναι κορίτσι πως θα κάνει πολλά παιδιά, αν είναι αγόρι πως θα έχει πολλές αγαπητικές.

ασπροπόδαρο, το, το αγόρι που μπαίνει την Πρωτοχρονιά μαζί με τη μαμή του χωριού σε σπίτι στείρας γυναίκας για να της ευχηθεί «να δει άσπρη μέρα». Για αμοιβή η άκληρη φιλοδωρεί τη μαμή με τρία άσπρα και με ένα άσπρο το παιδί (άσπρο = νόμισμα).

ασπροπρόσωπο, το, το λούσιμο του προσώπου του νεογνού από τη μαμή ή τη μάνα με μητρικό γάλα την ένατη ημέρα, για να γίνει άσπρο και στη ζωή του έντιμο.

ασπρόχαρη, η, η μάνα που πεθαίνει και αφήνει στη ζωή πολλά παιδιά. Απεναντίας, μαυρόχαρη λέγεται η στείρα γυναίκα.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Όταν εκεί επάνω ... (Διάλογος με την Ειλείθια)

Νίκου Α. Παπανικολάου, Ομότιμου Καθηγητή Μαιευτικής-Γυναικολογίας.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Γέννηση Ωρίωνα

– Μετά τον "μαλλιογεννημένο" Εριχθό-νιο, για ποιά άλλη περίεργη γέννα μπορούμε να συζητήσουμε; ρώτησα την Ελευθώ.

– Για έναν "ουρογεννημένο" θα ήθελες να σου πώ;

– Δηλαδή γεννημένο από ούρα;

– Ναι, από ούρα. Ήταν ο Γίγαντας Ωρίωνας, ο ξακουστός για την ομορφιά του. Υπάρχει μια εκδοχή, που αναφέρει πως, όταν οι θεοί θέλησαν να διαπιστώσουν πόσο φιλόξενοι είναι οι άνθρωποι, κατέβηκαν στην Αιτωλία, στο βασιλιά Οινέα. Αυτός τους περιποιήθηκε σφάζοντας ένα βόδι. Μέσα στο τομάρι του βοδιού ούρησαν οι θεοί και από τα ούρα τους γεννήθηκε ο Ωρίωνας, δηλαδή ο Ουρίωνας. Τον έλεγαν και "τρίπατρο", γιατί μέσα στο τομάρι ούρησαν ο Δίας, ο Ποσειδώνας και ο Απόλλωνας.

Γέννηση Ελένης

– Και η κόρη του πατέρα σου από τη Λήδα, η Ελένη, είχε παράξενη γέννηση, είπα στην Ελευθώ.

– Αυτή γεννήθηκε από ένα αβγό. Ο πατέρας μου επιθύμησε τη Νέμεση, την προσωποποίηση της θείας εκδίκησης, και επειδή αυτή δεν τον ήθελε, μεταμορφώθηκε σε χήνα. Τότε, μεταμορφώθηκε και αυτός σε κύκνο και ενώθηκε μαζί της στην Αθήνα. Η χήνα γέννησε ένα μεγάλο αβγό, που είχε το χρώμα του υάκινθου. Αυτό το

βρήκε η Λήδα, η κόρη του αιτωλού ήρωα Θεοσίου και της Ευρυθέμιδας. Μέσα από το αβγό βγήκε η Ελένη, που πήρε το όνομά της, γιατί βρέθηκε στο έλος. Η Λήδα ανέθρεψε την Ελένη σαν παιδί της.

– Η Λήδα ήταν και μητέρα της Κλυταιμήστρας;

– Σωστά. Η Λήδα, γυναίκα του βασιλιά της Σπάρτης Τυνδάρεω, είχε άλλες δύο κόρες, την Κλυταιμήστρα και την Τιμάνδρα.

Γέννηση Αρκείσιου

– Και ο παππούς του Οδυσσέα της Ιθάκης γεννήθηκε περίεργα, Ελευθώ.

– Μιλάς για τον αρκουδοπλασμένο Αρκείσιο. Η ιστορία έχει ως εξής: Όταν ο Κέφαλος, ο άντρας της Πρόκριδας, σκότωσε από λάθος τη γυναίκα του στο κυνήγι και δικάστηκε από τον πεθερό του, το βασιλιά της Αθήνας Ερεχθέα στον Άρειο Πάγο και καταδικάστηκε σε εξορία, ήρθε στη Θήβα. Βασιλιάς της Θήβας ήταν ο Αμφιτρίονας, που, επειδή ο Κέφαλος τον βοήθησε να σκοτώσει κάποια αλεπού, που προκαλούσε καταστροφές στη Θήβα, και στον πόλεμο κατά των Τηλεβόων, του χάρισε ένα νησί, που πήρε το όνομά του, την Κεφαλλονιά.

Επειδή ο Κέφαλος δεν είχε παιδιά, απευθύνθηκε στο Μαντείο να τον βοηθήσει. Το Μαντείο του είπε να γυρίσει πίσω στο νησί του και να ζευγαρωθεί με το πρώτο θηλυκό, που θ' αντάμωνε. Όμως, το πρώτο θηλυκό ήταν μια αρκούδα. Ο Κέφαλος ενώθηκε μαζί της και αυτή έμει-

νε έγκυος. Κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης μεταμορφώθηκε σε γυναίκα, που γέννησε ένα αγόρι. Το αγόρι ονομάστηκε Αρκεΐσιος, που, όπως είπες, ήταν ο παππούς του Οδυσσέα, ο πατέρας δηλαδή του Λαέρτη.

Γέννηση Άγδιστη

– Άλλη περίεργη σύλληψη ή τοκετό έχεις να μου αναφέρεις; ρώτησα την Ελευθώ.

– Θα σου πώ για ένα παιδί, που γεννήθηκε ύστερα από ονειρώξη. Κάποια νύχτα, που κοιμόταν ο πατέρας μου, έπαθε ονειρώξη. Το σπέρμα του έπεσε στη γή και από το μέρος εκείνο γεννήθηκε ένας δαίμονας με διπλά γεννητικά όργανα, δηλαδή άνδρα και γυναίκας. Του έκοψαν τα αντρικά και του έδωσαν το όνομα Άγδιστη, που την ταύτιζαν με τη θεά Κυβέλη. Τα κομμένα αρσενικά όργανα τα πεταξαν στη γή και από εκεί φύτευσε μια αμυγδαλιά. Η κόρη του βασιλιά του ποταμού Σαγγάριου, η Νάνα, πήρε ένα αμύγδαλο από αυτή, το έφαγε και έμεινε έγκυος. Γέννησε ένα αγόρι, πολύ όμορφο, τον Άττη, που όταν μεγάλωσε τον αγάπησε η Άγδιστη και του ζήτησε να μείνει για πάντα παιδί, υπηρετώντας το ναό της. Ο Άττης δέχτηκε και της υποσχέθηκε, αν παντρευτεί, να πεθάνει. Ερωτεύτηκε, όμως, την κόρη του βασιλιά της φρυγικής Πεσσινούοντας, την Ία. Η Άγδιστη, για να τον εκδικηθεί, την ημέρα του γάμου του τον έκανε μανιακό. Πάνω σε μια κρίση μανίας έκοψε τα γεννητικά του όργανα κάτω από ένα πεύκο, γιατί τα θεώρησε αιτία της καταστροφής του. Μετά τον ευνουχισμό του πέθανε και από το αίμα, που χύθηκε, φύτευσαν τα Ία.

ΕΡΩΤΕΣ ΔΙΑ

Κανείς δεν αγνοεί τις ερωτικές περιπέτειες του Δία. Προσπάθησα διακριτικά ν’

ανοίξω συζήτηση γι’ αυτές με την κόρη του.

– Ξέρω πού θέλεις να το φέρεις, στους έρωτές του. Είναι τόσες πολλές οι ερωτικές του περιπέτειες, που δεν θα τελειώσουμε ποτέ.

– Ας αναφερθούμε σε μερικές από αυτές, τις πιο ενδιαφέρουσες.

– Η γιαγιά μου η Ρέα κατάλαβε το χαρακτήρα του από τότε που ήταν μικρός. Ερωτομανή και λάγνο, όπως τον έβλεπε, συχνά τον συμβούλευε να παντρευτεί, γιατί με τη συμπεριφορά του εκθέτει, όχι μόνο τον εαυτό του, αλλά και ολόκληρο το Πάνθεο του Ολύμπου.

Αυτός ποτέ δεν την άκουγε. Μιά μέρα, μάλιστα, απειλήσε πως θα τη βιάσει. Αυτή φοβήθηκε μήπως πραγματοποιήσει την απειλή του και, φοβισμένη, μεταμορφώθηκε σε φίδι. Αυτός δεν άργησε να γίνει και αυτός φίδι, να τυλιχτεί γύρω της και να εκπληρώσει τον πόθο του.

– Ούτε η μάνα του δεν γλίτωσε! Τουλάχιστο παντρεύτηκε;

– Μερικές γυναίκες, που παντρεύτηκε πριν τη μητέρα μου, μπορώ να στις αναφέρω. Πρώτη η Χθονή, που ο πατέρας μου την ονόμασε Γή, και χάρη της έφτιαξε τον κόσμο. Την έντυσε με πέπλο, που το ύφανε ο ίδιος, και πάνω του σχεδίασε τις στεριές και τις θάλασσες.

Δεύτερη γυναίκα του υπήρξε η Μήτις, που το όνομά της σημαίνει επινοητική και σοφή γυναίκα. Ήταν κόρη του Ουρανού και της Τηθύος. Αυτή του έδωσε το εμετικό φάρμακο, που χορήγησε ο πατέρας μου στον παππού μου τον Κρόνο, για να βγάλει από το στομάχι του τα αδέρφια του. Με τον πατέρα μου η Μήτις έμεινε έγκυος, αλλά ο πατέρας της, ο Ουρανός, του είπε πως η Μήτις θα γεννήσει μια κόρη και αυτή ένα γιό, που θα τον εκθρονήσει, όπως αυτός τον πατέρα του τον Κρόνο. Ο πατέρας μου, τότε, κατάπιε τη Μήτιδα και, όταν ολοκληρώθηκε ο χρό-

νος της εγκυμοσύνης, με τσεκουριά του Ερμή στο κεφάλι του, γεννήθηκε, όπως είπαμε, η Αθηνά.

Τρίτη γυναίκα του ήταν η θεότητα του νόμου και της τάξης η Θέμις, που είχε το χάρισμα της μαντικής και ύστερα το χάρισε στην αδελφή της τη Φοίβη. Όταν γεννήθηκε ο Απόλλωνας, η Φοίβη το χάρισε σ' αυτόν, γι' αυτό πήρε την προσω- νυμία "Φοίβος".

Από τη Θέμιδα ο πατέρας μου απέκτη- σε σε δύο τοκετούς έξι κόρες, τις Ώρες: Ευνομία, Ειρήνη και Δίκη, που επέβλεπαν τις πράξεις των ανθρώπων και τις Μοίρες: Λάχηση, Κλωθώ και Άτροπο, που καθόρι- ζαν την τύχη των ανθρώπων.

Τέταρτη γυναίκα του ήταν η Ευρυνόμη, κόρη του Ωκεανού και της Τηθύος, που με τη Θέτιδα προστάτεψαν τον Ήφαιστο, όταν η μητέρα μου τον πέταξε στη θά- λασσα. Από την Ευρυνόμη απέκτησε τις τρεις Χάριτες: Αγλαΐα, Ευφροσύνη και Θάλεια, όπως και το θεό-ποταμό Ασωπό.

Πέμπτη γυναίκα του ήταν η αδελφή του η Δήμητρα, η πανάρχαια χθόνια θεά της γονιμότητας της γής, από την οποία απέ- κτησε την Περσεφόνη, που την αγάπησε ο Πλούτωνα και την πήρε στον Κάτω Κόσμο.

Έκτη γυναίκα του ήταν η Μνημοσύνη, η προσωποποίηση της μνήμης, αδελφή της μάνας του της Ρέας, δηλαδή θεία του. Τη μέρα του γάμου ρώτησε τους άλλους θεούς, αν τους λείπει κάτι. Αυτοί απάντη- σαν πως καλό θα ήταν να κάνει θεότη- τες, που να υμνούν τα κατορθώματά του. Έτσι, από τη Μνημοσύνη, που κοιμήθηκε μαζί της εννιά νύχτες, γεννήθηκαν οι εν- νιά Μούσες: Καλλιόπη, Κλειώ, Πολύμνια, Ευτέρπη, Τερψιχόρη, Ερατώ, Μελπομέ- νη, Θάλεια και Ουρανία.

– Αυτοί, λοιπόν, ήταν οι έξι γάμοι του πατέρα σου. Και ερχόμαστε στο γάμο με τη μητέρα σου την Ήρα, που ήταν και αδερφή του και που αυτή υπήρξε σύζυ-

γός του με την ουσιαστική έννοια της λέ- ξης.

– Η μάνα μου υπήρξε, πράγματι, η ου- σιαστική γυναίκα του. Όταν ήταν μικρή συνήθιζε να λούζεται κάθε χρόνο στον Κάναθο, μια περιοχή του Ναυπλίου, που είχε νερά. Με το λούσιμό της ανακτούσε την παρθενικότητά της. Κάποτε, ο πατέ- ρας μου αντάμωσε τη μητέρα μου στην περιοχή της Ερμιόνης, όταν αυτή ανέβαι- νε το βουνό Κόκκυγα, που ως τότε το έλε- γαν Θόρνακα. Ήθελε να την κατακτήσει, αλλά επειδή ήξερε τις αρχές της, δεν το τόλμησε και προσπάθησε να βρεί τρόπο να την κάνει δική του χωρίς αυτή να το καταλάβει. Προκάλεσε μια μεγάλη βρο- χή και αυτός έγινε κούκος, που μουσκε- μένος από τη βροχή όπως ήταν, πήγε και κάθισε στα γόνατά της. Η μάνα μου λυ- πήθηκε τον βρεγμένο κούκο και τον έκρυ- ψε κάτω από το φόρεμά της. Αυτό ήταν! Ο κούκος πήρε τη μορφή του πατέρα μου και πέτυχε το σκοπό του. Η μητέρα μου εναντιώθηκε στην επίθεση του πατέρα μου, αλλά αυτός της υποσχέθηκε αμέσως γάμο. Επειδή έσμιξαν στο βουνό Θόρνα- κα, το βουνό ονομάστηκε Κόκκυγας, από το κούκος. Στο σημείο, που έσμιξαν, χτί- στηκε ναός της "Τελείας Ήρας", που προ- στάτευε το γάμο και στήθηκε άγαλμά της, που κρατούσε σκήπτρο. Στην κορυφή του σκήπτρου έβαλαν ένα κούκο.

– Εμφανίζουν τη μητέρα σου σα ζηλιά- ρα, βίαιη, εκδικητική και συχνά οργισμέ- νη για τις απιστίες του πατέρα σου. Κα- ταδίωκε, όχι μόνο τις ερωμένες του πα- τέρα σου, αλλά και τα παιδιά τους, όπως τον Ηρακλή, που του έκανε τη ζωή μαρ- τυρική.

– Στο τέλος όμως συμφιλιώθηκαν, τον αγαπούσε πολύ και τον προστάτευε.

– Εκδικητική υπήρξε και με το μάντη Τειρεσία, που τον τύφλωσε.

– Αυτό είναι μια άλλη ιστορία. Δεν το έκανε από ζήλεια, αλλά από άλλη αιτία.

Ο Τειρεσίας ήταν γιός της Νύμφης Χαρίκλως. Μια μέρα, που περπατούσε στον Κιθαιρώνα ή στην Κυλλήνη, είδε δύο φίδια να ζευγαρώνουν και αυτός σκότωσε το ένα, το θηλυκό. Τότε, από άντρας, που γεννήθηκε, έγινε γυναίκα. Σε επτά χρόνια ξαναείδε ζευγαρωμένα φίδια και πάλι σκότωσε το ένα. Τότε από γυναίκα έγινε πάλι άντρας. Κάποια μέρα, που ο πατέρας μου μάλωνε με τη μητέρα μου, για το αν ο άντρας ή η γυναίκα αισθάνεται μεγαλύτερη ηδονή κατά τη συνουσία, σκέφτηκαν να ρωτήσουν τον Τειρεσία, που έζησε ως άντρας και γυναίκα. Ο Τειρεσίας απάντησε πως η γυναίκα αισθάνεται εννιά φορές περισσότερο την ηδονή από τον άντρα. Η μάνα μου θύμωσε για λογαριασμό των γυναικών και τον τύφλωσε. Ο πατέρας μου, τότε, για να τον παρηγορήσει, του παραχώρησε το χάρισμα της προφητείας και το προνόμιο να ζήσει επτά ανθρώπινες γενιές.

– Της μητέρας σου δεν της καταλογίζουν απιστίες. Δεν είχε ποτέ περιπέτειες;

– Σαν προστάτρια της νόμιμης συμβίωσης, δηλαδή του γάμου, ούτε που το σκέφτηκε ποτέ να απιστήσει. Ύστερα, μη νομίζεις, πως ο πατέρας μου θα της το επέτρεπε. Κάποτε δοκίμασε να την κατακτήσει ο Θεσσαλός βασιλιάς Ιξίωνας, ο άντρας της Δίας. Τον Ιξίωνα τον είχε γλιτώσει ο πατέρας μου από την τρέλα του, όταν έκαψε τον πεθερό του Δηιονέα, για να μη του δώσει ό,τι του υποσχέθηκε, προκειμένου να πάρει για γυναίκα του τη Δία.

– Πώς γλίτωσε η μητέρα σου;

– Ο πατέρας μου οργισμένος από τη συμπεριφορά του, έκανε ένα ομοίωμα της Ήρας από σύννεφο και ο Ιξίωνας ενώθηκε με αυτό, δηλαδή με ένα φάντασμα, που το είπαν Ήρα-Νεφέλη. Από το σμίξιμο αυτό γεννήθηκε ο Κένταυρος, ο πατέρας των Κενταύρων. Αλλά ο πατέρας μου δεν ικανοποιήθηκε από μια τέτοια εκδίκηση.

Τον έδεσε πάνω σε μια φλογισμένη ρόδα, που περιστρεφόταν αδιάκοπα και τον εκσφενδόνισε στους αιθέρες.

– Αυτός ο Κένταυρος ήταν πατέρας του γνωστού Κένταυρου Χείρωνα, που τον απέκτησε από μια φοράδα της Μαγνησίας;

– Ακριβώς. Αλλά και κάποιος άλλος συνδέεται με την εκδικητικότητα του πατέρα μου, που είχε σχέση με τη μητέρα μου. Ήταν ο Πορφυρίονας, ένας από τους Γίγαντες. Ο πατέρας μου ήθελε να τον σκοτώσει, γιατί πολέμησε εναντίον των θεών. Για να καταφέρει το σκοπό του, του ενέπνευσε έρωτα για τη μητέρα μου και τέτοιο πόθο, που δοκίμασε να τη βιάσει. Τότε, ο πατέρας μου και ο Ηρακλής τον σκότωσαν.

– Ας αφήσουμε τώρα τη νόμιμη σύζυγο του πατέρα σου και μητέρα σου την Ήρα και ας έρθουμε στις ερωτικές του περιπέτειες. Από ποιά ν' αρχίσουμε;

– Από την κόρη του, την Περσεφώνη.

– Την κόρη της Δήμητρας, μιας από τις γυναίκες του πριν από τη μητέρα σου;

– Αυτής. Η αιμομεικτική μανία του δεν σταμάτησε στην αδερφή του, τη Δήμητρα. Επιθύμησε ερωτικά και την κόρη τους, την Περσεφώνη, πριν την απαγάγει ο Πλούτωνας στον Κάτω Κόσμο. Από την ένωσή τους γεννήθηκε ο Ζαγρέας, στον οποίο είχε ιδιαίτερη αδυναμία ο πατέρας μου και τον προόριζε για διάδοχό του. Φοβόταν, όμως, την οργή της μητέρας μου, που ποτέ δεν του δικαιολόγησε τις σχέσεις του με την κόρη του, γι' αυτό τον εμπιστεύτηκε στον Απόλλωνα και στους Κουρήτες να τον μεγαλώσουν στα δάση του Παρνασσού. Η μητέρα μου, όμως, τον ανακάλυψε και έστειλε τους Τιτάνες να τον σκοτώσουν. Αυτοί, πήραν τη μορφή ταύρου και όταν τον σκότωσαν, τον έκαναν κομμάτια και τον έφαγαν. Ότι απόμεινε από τον Ζαγρέα, το συγκέντρωσε η γιαγιά του η Δήμητρα, το κατάπιε με εντο-

λή του Δία η Σεμέλη και γέννησε το "δεύτερο Διόνυσο". Λένε, πως την καρδιά του Ζαγρέα την πήρε η Αθηνά, την έδωσε στον πατέρα μου, αυτός την κατάπιε και μέσω της Σεμέλης, ξαναγεννήθηκε ο Ζαγρέας.

- Όπως αναφέραμε στις γεννήσεις, το Διόνυσο ο πατέρας σου τον απέκτησε με τη Σεμέλη. Ποιά ήταν αυτή;

- Ήταν, όπως είπαμε, κόρη του βασιλιά της Θήβας Κάδμου και της Αρμονίας. Πριν να γνωρίσει τον πατέρα μου ήταν αρραβωνιασμένη με τον Ακταίο, γιό του Αρισταίου και της Νύμφης Κυρήνης, που υπήρξε άτυχος. Είδε μια μέρα την Άρτεμη να λούζεται στη Γαργαρία πηγή γυμνή και η θεά, για να τον τιμωρήσει, τον έκανε ελάφι, που τον κυνήγησαν τα ίδια του τα σκυλιά και τον καταβρόχθισαν. Ύστερα, αναζήτησαν το αφεντικό τους ουρλιάζοντας και η αναζήτησή τους τα οδήγησε στη σπηλιά του Κένταυρου Χείρωνα. Αυτός, για να τα παρηγορήσει κατασκεύασε ένα άγαλμα με τη μορφή του Ακταίωνα.

Μετά το θάνατο του Ακταίωνα, ο πατέρας μου βρήκε την ευκαιρία να πλησιάσει τη Σεμέλη με τη βοήθεια της δούλας της, της Βερόης και ν' αποκτήσει το Διόνυσο.

- Τις περιπέτειες της άλλης ερωμένης του, της Λητώς, τις αναφέραμε στη γέννηση του Απόλλωνα και της Άρτεμης. Είπαμε, τότε, πως πήγε μαζί της, γιατί δεν ανταποκρίθηκε στις επιθυμίες του η αδελφή της Λητώς, η Αστερία. Υπάρχουν, όμως, και τρεις αδελφές, που και οι τρεις τους πήγαν μαζί του, οι κόρες του Άτλαντα και της Πλειόνης. Ποιές ήταν αυτές;

- Η πρώτη ήταν η Μαία, με την οποία απέκτησε τον Ερμή, μέσα σε μια σπηλιά στο όρος Κυλλήνη, νότια της Αρκαδίας. Όταν γεννήθηκε τον φάσκωσαν και τον έβαλαν μέσα σε ένα κόσκινο, καταπώς

συνηθίζοταν τότε. Αυτός έλυσε τις φασκίες του και έφυγε. Πήγε στη Θεσσαλία να βρεί τον αδερφό του τον Απόλλωνα, από τον οποίο έκλεψε δώδεκα αγελάδες, εκατό δαμάλια και ένα ταύρο.

- Η δεύτερη;

- Η δεύτερη ήταν η Ηλέκτρα, που ζούσε και αυτή με τους γονείς και τις αδερφές της στη Σαμοθράκη. Έσμιξε με τον πατέρα μου και γέννησε τον Δάρδανο, που ίδρυσε τη βασιλική δυναστεία της Τροίας, και τον Ιάσονα, που ενώθηκε με τη Δήμητρα πάνω σε χέρσο χωράφι τρεις φορές οργωμένο και απέκτησε τον Πλούτο, που διατρέχει τη γή σκορπώντας παντού την αφθονία.

- Και η τρίτη;

- Η τρίτη ήταν η Ταυγέτη, που ήταν πολύ σεμνή και μόνο λιποθυμισμένη κατάφερε ο πατέρας μου να την κατακτήσει. Ύστερα, από ντροπή κατέφυγε στον Ταύγετο της Λακωνίας για να κρυφτεί. Από την ένωσή τους γεννήθηκε ο Λακεδαιμόνας, που παντρεύτηκε τη Σπάρτη, την κόρη του βασιλιά Ευρώτα. Όταν πέθανε ο Ευρώτας άφησε το βασίλειό του στον Λακεδαιμόνα, ο οποίος έδωσε το όνομά του στο λαό των "Λακεδαιμονίων" και το όνομα της γυναίκας του στη Σπάρτη, την πρωτεύουσά τους.

- Ο Άτλαντας είχε και τέταρτη κόρη, την Καλυψώ. Αυτή πώς γλίτωσε από τον πατέρα σου;

- Αυτή ζούσε στο νησί Ωγυγία, στη Δυτική Μεσόγειο, κάπου απέναντι από το Γιβλαρτάρ. Υποδέχτηκε τον Οδυσσέα, όταν αυτός θαλασσοδερνόταν, και τον ερωτεύτηκε. Ήταν μαζί του χρόνια, μέχρι τότε που η Αθηνά παρακάλεσε τον πατέρα μου να στείλει τον Ερμή να ζητήσει από την Καλυψώ ν' αφήσει τον Οδυσσέα να γυρίσει στην Ιθάκη.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Συνέδρια - Ανακοινώσεις

Η Ψυχοπροφυλακτική Εταιρεία διοργανώνει Εκπαιδευτικό Σεμινάριο με τον κ. Εμμανουήλ Γαλακτερό (Γυναικολόγο-Μαιευτήρα-Ψυχίατρο-Διδάκτορα της Ιατρικής Ψυχολογίας-Λέκτορα της Ψυχολογίας της Επικοινωνίας στην Ιατρική Σχολή της Lyon).

Στόχος του Σεμιναρίου είναι να βοηθήσει την Επαγγελματία Μαία ή Μαιευτή, να συνδέσουν τη ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ της ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ του επαγγέλματός τους στις ΜΑΙΕΥΤΙΚΕΣ και ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ. Αυτό θα τους επιτρέψει να μη διαχωρισθούν σε τεχνικό και σε ψυχολόγο, αλλά να διαισθανθούν τη ΣΟΦΙΑ και την ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΟΙΚΕΙΟΤΗΤΑ, τόσο απαραίτητες στην καλή ανάπτυξη της ΟΛΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ της γέννησης και της περιγεννητικότητας.

- Διάρκεια της εκπαίδευσης 2 (δύο) έτη, με 2 (δύο) Εργαστήρια κάθε έτος.
- Το κάθε Εργαστήριο διαρκεί 4 ημέρες.
- Η Ομάδα θα έχει 20-25 μέλη.
- Το πρώτο Εργαστήριο θα γίνει από 8 έως 11 Μαΐου 1997, πρωί-απόγευμα.
- Το κόστος για το κάθε Εργαστήριο είναι 100.000 δρχ. κατ' άτομο.
- Στο τέλος θα χορηγηθεί ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ.
- Η προκαταβολή για τη συμμετοχή ανέρχεται στο ποσόν των 20.000 δρχ.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

1. Δημοπούλου Ελευθερία, τηλ. 68.94.588 και κινητό: 094 - 37.02.35.
2. Γερμανού Λίτσα, τηλ. 36.00.070 και κινητό: 093 - 42.37.10.
3. Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών/Μαιευτών Αθηνών (Σ.Ε.Μ.Α), τηλ. 64.65.691.

Από την Ψυχοπροφυλακτική Εταιρεία
 Η Ταμίας
 Δημοπούλου Ελευθερία

Τέταρτες Ευρωπαϊκές Ημέρες

«Γέννηση και Μέλλον»

«Η πρόσβαση στη γονεϊκότητα της ευάλωτης οικογένειας:
 Παράγοντας αποκλεισμού ή ένταξης;
 Διεπιστημονικές προσεγγίσεις»

17, 18, 19 Μαΐου 1997

ΤΟΠΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ: Εκπαιδευτικό Κέντρο Κτηματικής Τράπεζας
 Λεωφ. Βασιλέως Γεωργίου Α' 41 - 43, Γλυφάδα - Τηλ.: 89.82.851 - 2

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ: Ίδρυμα Ερευνών για το Παιδί «Σπύρος Δοξιάδης»
 Αμαλίας 42, Αθήνα 105 58 - Τηλ.: 32.36.783, 32.38.807, Fax: 32.42.384

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

- Σύνεδροι: 20.000 δρχ. (μέχρι 31/1/97)
 - Φοιτητές: 10.000δρχ.
 - Σύνεδροι: 15.000 δρχ. (μετά την 1/2/97)
- + 10.000 δρχ. που αφορούν τα γεύματα (προαιρετικά)

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Το υλικό του Συμποσίου
- Διερμηνεία από και προς τα Ελληνικά
- Αναψυκτικά, καφέ και τα γεύματα στις 17, 18 και 19 Μαΐου

Ανοιχτό Ταχυδρομείο Οδηγίες για συγγραφείς

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας πληροφορήσουμε ότι ο Σύλλογός μας – Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών – με την ευκαιρία της επανέκδοσης του περιοδικού του κλάδου μας «**ΕΛΕΥΘΩ**», θα θεωρήσει μεγάλη του τιμή να φιλοξενήσει στις στήλες του περιοδικού κάποιο άρθρο ή κάποια εργασία σας.

Ελπίζοντας στην ευγενή ανταπόκρισή σας, παραθέτουμε τις παρακάτω μικρές υποδείξεις, ώστε να διευκολυνθεί η έκδοση του περιοδικού.

1. Η έκταση του κειμένου δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις 1.000 λέξεις (κατ' εξαίρεση δεχόμαστε μεγαλύτερα άρθρα κατόπιν συνεννόησης με τη Συντακτική Επιτροπή).
2. Σε περίπτωση, που το κείμενο ξεπερνά τις 500 λέξεις, καλό θα ήταν να πρωτάσσεται περίληψη αυτού.
3. Τα άρθρα πρέπει να φθάνουν έγκαιρα στη Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού, ώστε να υπάρχει η χρονική άνεση επεξεργασίας τους.
Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας.

Από τη Σύμβαση του «**ΕΛΕΥΘΩ**»

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Ε.Μ.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

α) Η ετήσια ανανέωση της ταυτότητάς σας, ως μέλη του Συλλόγου, είναι υποχρεωτική και προβλέπεται από τη νομοθεσία της λειτουργίας του Συλλόγου. Η απόκτηση της ταυτότητας προϋποθέτει την εξόφληση της συνδρομής.

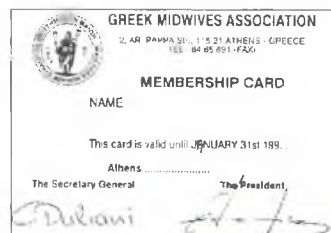
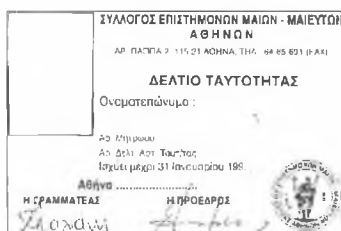
β) Εν όψει υπηρεσιακών ελέγχων της Υγειονομικής Υπηρεσίας της Νομαρχίας στην οποία ανήκει ο χώρος που εργάζεσθε, θα θέλαμε να είσθε καθ' όλα εντάξει στις υποχρεώσεις σας απέναντι στο Σύλλογο, ώστε να μη βρεθούμε στην ανάγκη να επικαλεσθούμε τα προβλεπόμενα από το Νόμο.

Ελπίζουμε στη συνεργασία σας για το συμφέρον του Κλάδου.

Για το Δ.Σ.

Η Πρόεδρος
ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ

Η Γραμματέας
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΑΛΙΑΝΗ

5η Μαΐου - Παγκόσμια Ημέρα της Μαίας

Για την 5η Μαΐου, που είναι η Παγκόσμια Ημέρα της Μαίας, ο Σ.Ε.Μ.Α. παρακαλεί τους συναδέλφους να απευθυνθούν στα γραφεία του Συλλόγου ή στο τηλέφωνο: 64.65.691, για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκδήλωση που θα πραγματοποιήσει.

Το Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α

*Το Διοικητικό Συμβούλιο
του Συλλόγου Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών
σας εύχεται Χρόνια Πολλά
και Καλό Πάσχα*

Επιτέλους, μπορείτε να χαϊδέψετε το τρυφερό δερματάκι του μωρού σας. Πώς όμως θα το προστατεύσετε;

4 σημαντικές ερωτήσεις

1. Πώς θα μπορούσα να προστατεύσω το δέρμα του νεογέννητου μωρού μου; Διατηρώντας το στεγνό. Το δέρμα των νεογέννητων είναι πολύ ευαίσθητο, γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να το διατηρείτε όσο πιο στεγνό γίνεται.

2. Γιατί είναι τόσο σημαντικό να διατηρώ το δέρμα του μωρού μου στεγνό; Αν το δέρμα του μωρού σας παραμένει υγρό ή σε επαφή με ούρα για αρκετή ώρα, μπορεί να προκληθούν ερεθισμοί από την πάνα. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα συγκαμένο ή ερεθισμένο δέρμα και τελικά τη δυσφορία του μωρού σας. Δερματολογικές έρευνες έχουν δείξει πως μια στεγνή πάνα βοηθάει στην πρόληψη των ερεθισμών, κρατώντας τα ούρα μακριά απ' το δέρμα. Με λίγα λόγια, **το υγιές δέρμα ξεκινά από το στεγνό δέρμα.**

3. Πώς μια πάνα βοηθάει να κρατηθεί το δερματάκι του μωρού μου στεγνό; Μια πάνα πρέπει όχι μόνο να απορροφά γρήγορα την υγρασία από τα ούρα αλλά και να έχει έναν ειδικό πυρήνα ώστε να την απομονώνει στο εσωτερικό της και μακριά από το δερματάκι του μωρού σας. Πρέπει επίσης να έχει πλαϊνά τοιχώματα σχεδιασμένα έτσι ώστε να εμποδίζουν τις διαρροές στα πόδια του μωρού σας.

Ακόμη και με 20% περισσότερο υγρό τα Pampers* κρατούν το δέρμα του μωρού σας πιο στεγνά από την επόμενη καλύτερη πάνα.
* αναμείγματος υγρών

4. Ποια είναι η καλύτερη πάνα για νεογέννητα; Δεν υπάρχουν πιο στεγνές πάνες για νεογέννητα από τα Pampers Newborn Baby - Dry Plus. Χάρη στο μοναδικό στρώμα Baby - Dry και στον ειδικά σχεδιασμένο πυρήνα τους Ultra Plus απορροφούν γρήγορα την υγρασία και διατηρούν το δερματάκι του μωρού σας απόλυτα στεγνό. Επιπλέον, έχουν επανακολλούμενες ταινίες που κολλούν σίγουρα κάθε φορά ακόμα κι αν έρθουν σε επαφή με κρέμες ή λουσίον. Και να είστε σίγουρες πως καθώς το μωρό σας μεγαλώνει υπάρχει πάντα ένα μέγεθος Pampers που θα το κρατάει απόλυτα στεγνό.

Η μόνη απάντηση.

Pampers Newborn Baby - Dry Plus. Για πιο στεγνά, πιο χαρούμενα μωρά.

Μωρομάντηλα Pampers. Απαλά, σαν "μητρικό χάδι".

ADEL/SAATCHI & SAATCHI ADVERTISING

Στο μωρό σας χαρίζετε τα πιο τρυφερά σας χόδια. Θ' αφήνατε ποτέ ν' αγγίξουν το ευαίσθητο δερματάκι του με τρόπο λιγότερο απαλό; Σίγουρα όχι. Γι' αυτό χρειάζεστε τα μωρομάντηλα Pampers, που ξεχωρίζουν από τα κοινά μωρομάντηλα. Χαϊδεύουν το μωράκι σας τόσο τρυφερά όσο εσείς, το καθαρίζουν αποτελεσματικά, ενώ παράλληλα είναι πολύ ανθεκτικά.

- Είναι φτιαγμένα από ύφασμα ειδικής κατασκευής, απαλό σαν βαμβακερό, για να προσφέρουν στο μωρό σας την απαλότητα που χρειάζεται.
- Περιέχουν απαλή λοσιόν, που καθαρίζει τέλεια το δερματάκι του μωρού και το βοηθά να προστατεύεται από τους ερεθισμούς.
- Είναι δερματολογικά ελεγμένα, με ουδέτερο pH για το δέρμα και χωρίς οινόπνευμα.

Τα μωρομάντηλα Pampers είναι φτιαγμένα από μαλακό ύφασμα σαν βαμβακερό, γεμάτο μικρούς θύλακες αέρα. Γι' αυτό είναι πιο μαλακά από τα κοινά μωρομάντηλα, ενώ είναι και πολύ ανθεκτικά.

Τομή καινούριου μωρομάντηλου

Τα καινά μωρομάντηλα, τόσο τα μικρότερα όσο και τα μεγαλύτερα πάχους, είναι πολύ συμπιεσμένα. Γι' αυτό είναι λιγότερο απαλά.

Τομή μωρομάντηλου Pampers.

Τα μωρομάντηλα Pampers είναι γεμάτα μικρούς θύλακες αέρα που τα κάνουν πολύ απαλότερα.

Πιο απαλά μωρομάντηλα για πιο χαρούμενα μωρά!

Υφασμάτινα Μωρομάντηλα